

M 14285:1-139

Skåne

Harlösa och Högseröd sn i Frosta hd

Västerstad sn i Färs hd

Inlämnat 1956

Avfotografering av Ossian W Möllers anteckningar, Löberöd

F d lantbrukare, född år 1872 i Bokeröd (Åsnere), Harlösa sn

Levnadsminnen

Neg nr X:1:28:1 till X:1:32:19 gäller hela uppteckningen

Förord

Jag vill nu med dessa rader att ur mitt minne vid snart 82 års ålder skildra vad som mest gjort intryck på mig fr o m 2 ½ års ålder och till senare tider. Men först avser jag att anteckna något ur min mors och fars levnad. Alltså: Min far var född i Skartofta i Öveds församling, Öveds kloster. De var 4 flickor och 3 pojkar. Min mor var född i Hammenhög och var 4 flickor och 1 pojke. Min mors far var en s k ambulering byskollärare samt höll mindre auktioner och andra affärsförhandlingar. Min mor kom så vid 15 års ålder till en faster på Svansjö gård under Öveds kloster, där hon lärde mejeri och hushållsskötsel. I mejeriet tillverkades förutom smör även ost. Arbetet började kl 4 f m samt slutade kl 8 på kvällen. Det var ju de mest primitiva redskap de använde på den tiden, t ex en vaggkärna att framställa smör med och samt 2 dm höga mjölkbunkar av ek att sila mjölken i för kylning på is. "Syrstunnor" av ek målades invändigt röda, utvändigt gröna. När så min mor och hennes 2ne medhjälpare töser hade färdigt i mejeriet vid 6-tiden, skulle de åka iväg bort väster om Vombsjön att mjölka vars 12 a 13 kor. Mjölkvagnen var en hög s k bomvagn. Av 4 stora ektunnor hängde 2 vid varje sida. Tunnorna svängde av och an för det var ju mycket dåliga vägar på den tiden, jämfört med nu. Inga lock var på, utan en lös rund bräda låg och flöt ovanpå mjölken som ju var utsatt för damm och smolk. Det var inget bekvämt åk för trötta töser men de var ändå glada så de sjöng. Ja, det var ju på den tiden då allt arbete ute i naturen gick med sång, för dåtidens ungdomar var inte bortskämda utan var nöjda och glada. Jag får ej glömma att skriva om att rengörningen av tränkärnen bestod av "enlag", ett avkok på enris.

Min mor lärde sig att skriva i en låda med sand i, det var fin vit sand för inga griffeltavlor fanns det då, år 1836. Hennes far gjorde själv skrivdon av gåspennor, de var bra att skriva med, samt gjorde också skrivbläck av "galläppeln", en utväxt på eklöven, som blandades med kopparvitriol eller "kup" på latin. Stålpennor uppfanns 1803. Min mor som hade lust för att sjunga skulle komma när som de hade kardegille i Hammenhög m fl byar och sitta, vid 10 till 14 års ålder.

Osten, den s k "persaosten", var mycket omtyckt, mors farbror hette Persson. Mor var på Svansjö i 15 år eller tills hon fyllde 30 år 1860, och hade då sparat in 1.000 kr. Så fick mor möblerna i sitt rum jämte sängkläder till 2ne sängar. Hon ingick så äktenskap med Nils A Möller i

Skartofta, som var byggnadssnickare och var med om att bygga på Tulllesbo gård under Öveds kloster, och bodde i den s k "fyrekappan" söder om Tulllesbo. Ja, detta var ett yrke som han sedermera fick stor användning för. De arrenderade sedan mjölkorna av farbror Persson för 50 kr st eller en "bås" som det då hette. De fortsatte sedan smör- och osttillverkningen på egen hand och arrenderade sedermera Vombs och Vikens och sist Hjularöds mejerier. Far körde så och samlade upp smör och ost vid dessa mejerier för vidare transport till Malmö en gång i veckan. Far hade en bror Per som bodde där i staden enkom för att ta emot och lämna ut till grossisterna för vidare försäljning på torg och i butikerna. Det var uppvägt i pund och skålpund. Det var stadiga uppköpare. År 1865 överlät de dessa mejerier och arrenderade så Åsneröds (Åsnere) gård under Hjularöd med en avträdessumma av 2.000 kr till regementskräddaren Olsson som var nyttskräddare för 4 regementen. Han flyttade sedan till Abbusa, de är nu båda döda. Hjularöds gods ägdes förr av familjerna von Buchwald och von Dellvig.

Far och mor kallade sedan gården för "Bokeröd", som låg på en ås, därav namnet Åsneröd. Det var bokskog med stora jätteträd av ek, ask och bok, mest bok så namnet passade ju även här. Ystad-Eslövs järnväg (YEJ) började byggas 1865, och Askeröd blev nu närmaste station. Bokeröd innehöll 150 tld och ägdes av ryttmästaren Axel Toll på Hjularöd, som även ägde Seljeröds by som ligger i Östraby sn, som far sedermera arrenderade. Byn innehöll 450 tld. Den var ju bebyggd med torp och hus och vars befolkning skulle gå till Hjularöd på arbete, s k hoveri, 3 gånger i veckan. Det var dåliga torp och hus som far rev ner samt slog samman till en gård på 400 tld, de 50 fick ligga som bete. Gården byggdes så uppe på backen av krutsprängd granit och timmer i vinkel, och loglängan bestod av långloge med 2 loggolv, det största rymmande 145 säckar. "Stathus", ja så hemskt det låter enligt LO, rymde 8 familjer med uteslutande torpare och husmän från byn, som tog dessa bostäder i anspråk och blev kvar hos far som 1 fördräng, 2 ryktare och 1 stalldräng samt 5 kördrängar. De var där i många år fr o m 5 t o m 17 år. Som det nu efterhand blev mera mjölk efter cirka 80 kor vid Bokeröd och Seljeröd blev far och mor tvungna att bygga ett eget mejeri, som byggdes i 2ne våningar vid Bokeröd. Krutet uppfanns 1830, Seljeröd byggdes 1870. Det var ju ett oerhört arbete att som bara arrendator riva och bygga samt sedan rödja, spränga, lägga vägar, rördika, mörkla på dessa 400 tld. Åkerbruket var vid Seljeröd indelat i 8 fall med 7 mörkelgravar, den sista söder om på vången mot Lövkvists smedja, och där jag jämte 5 andra pojkar körde mörkel vid 13 års ålder år 1885.

Ja, alla de raka vägar och gårdsgårdar som anlades är ju kvar, men gården som far byggde brann ner under Linders tid på Hjularöd. Stathuset blev rivet först i fjor av Ivarsson och Magnusson. Ja, så återgår jag till mejeriet vid Bokeröd. Det blev nu inrättat med hästkörning istället för vaggning av smör, och vi pojkar fick gå upp om morgnarna och köra för hästkärnan med en häst. Det varade i ¼ timme. Mörklingen på Seljeröd jämte guano ("posamög" som arbetarna kallade det) gav nu fina grödor efter som det blev kultiverat. Far fick nu god användning för sitt mejeri med mjölk från Seljeröd och Bokeröd. Han fick nu bygga ett svinhus vid Bokeröd, först ett, sedan 2 till, som rymde 400-500 svin. Det var de åren då "portlandscement" infördes till Sverige. Det var 25 livsuggor och 2 galtar. En natt föddes 167 grisar och 3 personer hade nog för att klara alla dessa liv. Men det eldades i 2ne ugnar både dag och natt. Detta var bra, för grisarna växte fort till. Det var ju på den tiden ismejeri, och mjölken skummades för hand. Den var lika kraftig som 3 %-tig mjölk nu. Mjölk och kärnmjölk gick i jorden från mejeriet i järnrör ner till svinhusen där den pumpades upp i de stora cementerade bassängerna, där det så kom gröpe och kokt potatis ibland. Sedan stod det ett par

dagat till jäsning, ja det var en kraftig mat. 500 kg gröpe samt 2 ½ tunnor potatis gick åt för dagen var 3dje dag, då det gövades för fullt.

Stora första svinhuset byggdes år 1879. Stensprängningen utfördes av som han kallades, "den halte stenborryaren". Hans medhjälpare hette Jeppa och när de blev osams sade "den halte" att "Jeppa e en klabbare for han har lärt åv mej". Så insåg min far att han var i behov av en egen gårdssnickare till sina många byggen och vagnmakeriarbeten. Så var det en byggnadsGesäll som min far tyckte om, han hette Johan, som sedermera blev fars "allt i allom". Som nu min mormor dog först, så fick morfar flytta in till farmor och farfar, så blev det en lägenhet för "Johan snickare" ledig. Min farbror Per som ej behövdes i Malmö mer för utdelning av smör och ost, utan han fick nu bostad i samma hus som Johan. "Jöns ryktare" bodde i samma hus som mina då levande morfar, farmor och farfar. Jöns var gift och skötte korna vid Bokeröd.

Far sade då en dag: "Johan, vill du fästa dig hos mig?", då sade Johan: "Får jag då stat med egen lägenhet?". "Ja", sade far, "du har väl blivit bekant med någon flicka här uppe nu under sommaren?". Johan var nämligen från Hagestads by på Österlen. "Ja", svarade han och nästa söndag gick han ner till en "hovgårdsbonde" på Harlösa fälad som hade 3 giftasvuxna döttrar. När Johan så kom in i stugan, sade bonden: "Vad vill du?". "Jag skulle fria", svarade Johan. "Vilken skulle det då vara till?", undrade bonden. "Maria", sade han och han fick ja meddetsamma. Det var år 1879 då detta hände. Han hette egentligen Johan Jönsson, men "Johan snickare" sade vi och arbetarna på gårdarna. När nu far hade en egen byggkunnig man och själv var byggkunnig, kunde han nu sätta igång med att bygga en vinkast som var 30 m lång med liggande fönster åt söder, med vinkelbyggnad åt norr för stall, bakugn, ved- och torvhus m m. En jordvall utanför fönstren så att man kunde vattna och göda vinstockarna, som stod under glas, vid pass 40 st 3 olika vindruvor. Det var en vacker syn att se dessa stora härliga vinklasar, när de mognade i slutet av september. "Tollen med hennes nåd" kom då på besök och hade vin med sig i "karetten" eller den med läder täckta vagnen. Om jag ej åker i en vagn vars tak det avlåter. En kärra gör mig lika gagn om jag har varma kläder "Ur min moder".

Det var inrättat ett rum på mitten åt norr, "vänners lust" kallade far rummet. Det var då grönt på väggarna av vinrankor. Ja, en tropisk värme var det, så när det blev över 35 o fick vi lyfta upp luftfönstren. Även apelsiner och aprikoser m fl växter gick där. Så till slut av detta långa förord vill jag be mina ärade läsarinor och läsare om ursäkt för här och där felaktig stilisering och uteglömda ord här och i fortsättningen. Jag skriver och läser ännu utan glasögon.

Här börjar nu min egen saga

Nu först får jag tala om hur jag själv kom till världen. Men det var naturligtvis en "stork" som kom med mig. Men enligt min kära mor var det "joragumman", som hon kallades på den tiden. Det var en stormig natt med snödrivor, palmsöndagen den 24 mars 1872. Jag föddes till världen för rolighets skull enligt en visa. Detta stämmer väl, enär jag har i min ägo almanackan för sagda år. I detta sammanhang vill jag här tala om att jag har almanackor från 1824, 10 i varje bunt, till nuvarande tid. Jag har även tidningar från 1877. Ja, så växte jag till utan vetskap om mig själv. Men så hände en olycka som kunde utsläcka mitt unga liv. Mor och far jämte mina äldre syskon Harry, Gottfrid, Alfrida och Ernfrid (min yngste bror Oskar föddes först 1876) var på Sjöbo marknad, det var den 27 juli. Barnflickan, Anna hette hon, hade bundit upp en upgunga på vinden. Så lossnade repet vid ena sidan,

då hon stod och svängde mig ut över trapphålet utan att ha lagt på lämmen. Jag föll då ner i tegelgolvet och jag låg så medvetslös tills mor och far kom hem på kvällen. Så hämtade mor is från ishögen och lade på huvudet, och då jag ju kände att det blev kallt så kom jag till sans igen. Ja, det var denna händelse som gav mig det första "intrycket" av min tillvaro vid nära 2 ½ år. Sedan kom det andra då mor sade till Anna, 12 år gammal: "Anna, gå ner o ge grisarna i svinstian detta", som hon hade i en spann. "Flytta så Raggen på samma gång" (det var en äldre stor --- med stora i kringla varande horn), och då hon tog mig med in i tjudersättet föll jag omkull i tjuderlinan som var av restrep gjort av linbast, för järnlinor var där ännu inte i handeln. Och när jag då reste mig upp fick jag en stöt där bak av Raggen flera gånger. Tjuderpålen var ju då av trä, och ej så lätt att dra upp.

Ja, jag citerar här att "det inte alltid är att man kom till världen för rolighets skull". Vid pass 5 års ålder gick jag och höll i svansen på en häst "Pålle" som min äldre bror Ernfrid red på väg hem från torvmossen där han kört för torvkvarken med 2ne hästar. "Pålle" slog då bakut och träffade mig troligtvis med "hasen" av benet så min näsa gick i blödning. Ja, så köpte far nu 6 st "livgäss" samt 1 st "gåse", det var tidigt på våren, och så blev det gåsägg som min mor lade under gässen, 10 till 12 under varje eller 6 st. Efter 4 veckors ruvning blev det så i lyckligaste fall en bra "flock", cirka 60 små grågröna söta liv. Dessa gässlingar skulle jag jämte min bror Ernfrid vakta hemma på gräsplanerna där de åt gräs. När så torven var körd från mossen och gässlingarna var större, körde vi dem på bete genom skogen upp på mossen, där det nu var fint sprött gräs. Vatten var där i torvgravarna. Men räven lurade i busksnåren och det gällde att vara vaksam. När så betet var slut i mossen och gässlingarna fått fjädrar som skyddade dem mot ett slagregn som de var mycket ömtåliga för, så drev vi dem nu upp på den skträdan på Seljeröd. En vång eller fall fick ligga i träda varje sommar för kultivering av stenbrytning, mörkling, rördikning m m. Men de vångar som redan var färdiga hade ju var sin stora mörkgrav där det nu var friskt vatten i, och där låg nu gässen och badade emellan som de var uppe och åt gräs. Så när jag såg hur de dök ner och kom upp längre bort, kom det en "mickel räv" ut ur skogen och knep sig en gås. Jag sprang då bort och tog den ifrån räven innan han skulle över en gårdsgård, och där fick han ett tag av käppen.

Jag vill här inte förglömma min lilla tama ekorre som jag tog i ett ihåligt träd. När jag var ute och vaktade låg han i överrockens högra innerficka och när jag hängde den i en buske blev han kvar samt låg och sovde tills han blev hungrig. Då gick han ner och sprätte i löven under busken, fick han då fatt i en nöt eller annat för honom ätbart, så satt han och åt, sedan kröp han upp i fickan igen. Det var just denna ekorre som var en liten sockertjuv. Alfrida, Ernfrid och jag satt i matrummet och drack kaffe med sockerskål på bordet. När vi så hade druckit vårt kaffe gick vi ut till våra göromål. Ekorren låg då och sovde i sin lilla korg. Då mor efter en tid kom in, var skålen tom. När vi så kom in på kvällen sade mor: "Tog ni allt sockret, det brukar ni ju inte att göra?". "Nej", sade vi, men när mor tog av täcket till en säng låg sockerbitarna där.

När så säden var färdig och huggen, det var ju med lie, så gick gässen på den sk avraden eller stubben och plockade upp spillsäden, som det var gott om när man högg med lie. Gässen var då, när sädesvångarna var övergångna, halvfeta och sattes så in att fullgödas med havre. Då skulle de fetaste slaktas till mårten och de andra till jul. Då var det för oss en upplevelse att åka med till Malmö. Frös gjorde vi, enär vi fick sitta ovanpå lasset, vi fick gå av emellanåt och springa vid sidan av vagnen. Men vi glömde detta till nästa jul. Men det var inte av Holgerssons gäss, de var inte till då. En dag gick jag och vaktade svin på en vång på Bokeröd och där var flera grisfärdiga suggor. Säden stod ännu på rot. Då jag kom hem till svinhuset fattades en sugga och detta anmälde jag för

far. Han anade att hon skulle grisa och sade: "Ta ett par lyktor och tänd, så får vi gå ut o se". När vi kom ut hade suggan gått in i säden och 12 kraftiga grisar hade hon vid sidan.

Ja, så blev man äldre och så var det att stiga upp vid pass kl 5 f m och ner i stallet och hämta "Scanna" som var påselad av stalldrängen i ladugården samt sätta för hästkärnan. Jag skulle så köra först så fort hästen orkade gå i ½ timme, sedan 10 minuter sakta och så 5 minuter så sakta som jag kunde leda hästen. Mejerskan, "Ellen mejerska" som hon hette i dagligt tal, stod vid sidan om kärnan inne om fönstret och dirigerade. Nu till slut samlades smöret i en stor klump då smörkulorna blev samlade. Så hängde jag en tornist (foderpåse) med havre och hackelse på hästen, men jag gick in till min mor och fick en kopp "java", då köpte man hela bönor och brände och malde. Brun och blå java köptes då för 3 sk skålpundet, det var fint kaffe. Så red jag till Seljeröd, för nu stod koppartunnorna, 6 st a 25 kannor, färdiga att köras till Bokeröd med dem. Dessa hade jag kört upp kvällen före, och mjölken var mjölkad av 5 gifta kvinnor. Och så ner till ladugården efter 2 tunnor till som var mjölkade av 2 ne jungfrur vid Bokeröd. Sedan hängde jag tornisten på hästen igen, medan jag gick in till mor och åt som hastigast frukost. Så hade de tömt den syrade grädden i kärnan, så var det att köra igen i ¼ timme. När så det var färdigt, sattes hästen ut i tjuder att äta gräs om sommaren, sedan togs den 2-hjuliga kärran att köra ner is med att kyla mjölk och grädde. Torvmullen tvättas av utanför ett fönster till kylrummet med 2 stora bassänger. Ishögen låg norr om vinkasten i bokskogen som var så tät med lövkronor att ingen sol trängde ner till jorden. Träden var flera alnar i omkrets med dåtida mått. Detta arbete utfördes efter 7de året endast om sommaren, då vi ju gick i skolan om vintern.

Skoltiden börjar

År 1879 började jag så att gå i Brunslövs skola, "samskola" med vid pass 65 barn små och stora, med endast en lärare. Det var sällan vi fick åka till skolan, därför att vägen började inte förrän i byn. Vägen gick genom obanade vägar genom skog och mark, tills vi kom till byns början, men så var det att freda sig för arga "obildade" hundar som kom ut från gårdar och hus. Skolvägen var cirka 6 km lång och skolan låg i Östraby sn. Men som far hade Seljeröd på arrende, kunde vi få gå där. Bokeröd låg ju i Harlösa sn, men det var längre skolväg dit. Ja, medan jag nu är inne på skoltiden vill jag inte förglömma att tala om ett intermezzo som hände en dag. Som järnvägen YEJ strök fram öster om skolan och det var stora snödrivor och inga snöskärmar, var det då så att de körde fast med tågsättet i en driva. Skolbarnen var ju sig lika då som nu och skrattade åt det. Han lokföraren tog väl detta som ett hån eller så, och slog stenkol efter barnen. När nu skolrasten var ute, det var middagsrast, kallade ju "mäster" in oss, vi kallade ju läraren så på den tiden. Flickorna gick in men en del stora pojkar blev kvar tills en andra skarp inkallning. Mäster var nu blossande röd och tog till rottingen samt piskade nu upp 12 pojkar, men så gick rottingen sönder. Från den dagen var den aldrig hel, den blev uppläkt i ena änden.

Så var det en händelse till som jag inte kan underlåta att omtala, och som vi åsåg från skolfönstren. Som det dåförtiden ej fanns några offentliga nöjesplatser på landet, anordnade ungdomen själva dans eller s k speligille, som gick så till att de tog nummer på en klocka eller dragspel eller dyl. Sådana spelligillen skulle man inte söka anstånd till då. Så vart det ju dans och dryckjom efteråt på en loge i byn, det var en tröskloge som de dansade på. Tröskemännen hade ju satt sin färdigtröskade säd runt kring väggarna att sitta på. Denna säd var av den tröskade, av s k

”pungaskäppa”, de hade betalt med säd, kallat ”pungaskäppa”. Den tröskades med slaga. Rågen vars halm skulle vara till taktäckning och sammanbands i skärvar eller nekar. När nu brännvinet gick in gick vettet ut på en del, och de tog av sädesäckarna och tömde ut på gården. När nu ägaren till gården och säden förebrådde de skyldiga, var det en som slog till honom på käften. När nu detta fula streck blev inrapporterat till länsman, kom han och en del andra fjärdingsmän med fl och inringade gården där han bodde. De hade hötjugor och letade i halm och hö men fann honom inte. Han stod nämligen gömd i en öppen skorsten på en läm. Så på natten till samma dag red han bort på en häst, köpte biljett till Amerika och var borta i 10 år. En sådan händelse väckte på den tiden en oerhörd förgrymmelse.

Ja, så var det en dag vid sista firkvart, då såg mäster en stor rök västerut mot vårt hem, och då sade han till Ernfrid och mig: ”Ni får genast gå hem ifall det är hemma det brinner”, och vi sprang så fort vi orkade. Men då vi kom ut till änden av byn såg vi att det var på en gård söder om, som gränsade in till Bokeröd. När vi kom fram till kostallet, såg vi vår bror Gottfrid, 18 år gammal, stå inne i eld och rök att försöka lösa korna. Han hade en svart skintröja på sig och de sprutade vatten på honom, men så rasade taket ner runt om så det blev 5 st kor kvar i elden, men Gottfrid kom ut. Skotthusa stod då i ett enda eldhav och hästarna 7 st var döda. Ett fölsto som var på en annan länga blev bränt lite på ryggen men fölet hade stått inunder sin mor och var oskadat. 5 st kor blev som nämnt alldeles innebrända medan 30-40 st kom ut, men rökförgiftades och stöp här och där i skogen. Då sade min far att jag skulle gå hem efter en flaska brännvin, det var i skymningen. När jag då gick tillbaka, var det rent mörkt i skogen, och det låg en död ko mitt över vägen som jag ramlade över, men flaskan räddade jag. Denna gård Skotthusa tillhörde Öveds kloster. Detta hände kl 4 e m år 1884 och var mordbrand, och stalldrängen blev misstänkt. Han kom till Ystad 6 månader på fängelse men blev frikänd, alla dörrar var haspade inifrån. Den skyldige gick fri.

Så en dag när mäster eldade i den stora runda ugnen som stod i mitten av skolsalen med torvlådan vid sidan, sprang en stor råtta ur lådan upp under hans ena byxben och han skrek och stampade. Han höll med båda händer om ena knäet. Han kallade då på en stor flicka som hette --- som satt närmast, att komma och ta den. Det gjorde hon utan rädsla och det blev ju allmän munterhet bland oss barn. Ja, denna händelse var ju roligare än de föregående jag berättat om. Ja, min mor som var en mångkunnig kvinna kunde 100-tals visor och sånger efter sin far, skrev upp dem i en tjock bok och hade även inne i en Eggelins sångbok. Min mor var även lite sjukvårdsintresserad, som kom väl till pass för de 11 familjer och 7 drängar som de hade i sin tjänst. Hon lade ju första förbandet vid olycksfall, det var långt till läkare vid denna tid. 2 märglare som fick stora ”brinkar” på sig, samt min farbror Per som fick sin vänsterarm skuren i kotletter vid Seljeröd där han då var ladufogde. Det var av en 3-skärig hackelsemaskin, driven från lokomobil.

Far hade nu köpt ångtröska och kvarnsikt samt den sorgliga hackelsemaskinen. Den blev efter denna händelse ej använd annat än med hästkraft. Denna sorgliga händelse kom vår kusin Alfred och berättade, då vi kom hem från skolan. Hela armen ända upp till 5 cm från axeln gick åt i maskinen. Han kom fortast möjligt till Hörby lasarett och kom så småningom hem igen och levde till över 80 år. Farbrors arm läktes huvudsakligen med kربول och han blev ej bedövad när dr Åkerman amputerade det som var krossat av de piggiga valsarna. Detta hände år 1880 då min syster Alfrida och kusin Alfred gick och läste för kyrkoherde Nyström. Ett par svarta vagnshästar stod alltid redo vid Bokeröd i stallen, Frej och Freja hette de. Bitarna av hans arm tog min kusin med till Harlösa kyrkogård där de lades ner i en cigarrlåda på deras gravställe.

Amerikafebern

På 1870-80-talen kom den s k amerikafebern, då många kraftiga ungdomar reste till "Guldlandet i väster", som också Amerika förr kallades. Den förste av fars drängar som jag särskilt fäste mig vid hette Peter Lindvall, hann som alltid hade min häst "Schanna" påselad när jag kom för att köra för kärnan. Jag var ju för liten för att lägga på selen själv då. Han var ej gift. Ja, många fler kunde jag berätta om, men ett par amerikavisor som de sjöng tycker jag passar i detta sammanhang, t ex:

Vi sålde våra hemmaner

Och gaf oss sedan ut

Likt fogelen bortflyger

När sommaren tar slut

Han kommer en gång åter

När våren skrider fram

Men vi får aldrig skåda

Vårt kära fosterland

X X

Men i den nya världen

Du dollars tjäna kan

Jag vill bortlägga flärden

Arbeta som en man osv

De blev förespeglade av agenter från Amerika och lovade att de fick fri jord m m. Men hade, tror jag själv, svenska staten utdelat t ex 25-30 tld här att uppodlas fritt i vissa år av Norrlands m fl staten tillhörig jord, så hade de kanske stannat kvar åtminstone en del. De fick ju där borta själva rödja och bygga och sedan efter vissa år betala arrende. En dräng som inte hade eget hem reste ut, men han kom så fort han tjänat ihop till en biljett tillbaka efter 2ne år. Han sade att det var fan vad de fick arbeta, men det var inte någon dräng som stannade länge där, kan tjäna i Brunslöv.

Ja, så köpte far en tröska att drivas av 2 par hästar, annars var det tröskning med slaga då 2 st mannar stod emot varandra och slog på säden som utlagd på logen i en ring skulle gås över en 3 eller 4 gånger tills den blev ren för kärnor. De hade ju, som jag omtalat, sin betalning med s k "pungaskäppa". Detta var i slutet av 1870-talet, så denna tröska var köpt flera år tidigare än den första ångtröskan. Måttet på säd var ju tunna och skäppa och kappa. Ja, denna hästtröska fick vi pojkar gå ikring samt köra båda paren eller 4 hästar. "Anders gårdsdräng" som han i daglig benämning kallades, sade så i myndig ton: "Ja, nu börjar vi!". Så skulle hästarna gå så fort de förmådde. Men som far nu sedan ångtröskorna var igång i Amerika och utexperimenterade för ångkraft, så köpte min far en dylik. Ångmaskinen uppfanns 1814, men lokomotivet redan 1763. Det var ju en upplevelse att se denna vackra lokomobil med gröna och röda namn på "Eginers Linkoln".

Men o ve, vi fick nu bära bort öneter från tröskan och det fortare än kvickt med en stor korg, och när det då var långt att gå var det överfullt när vi kom tillbaka igen. Men det var bara att arbeta utan knot, för far var en sträng man, särskilt mot oss barn.

Men ett sant ordspråk säger ju: "Böj vigren medan den är grön, så blir den fager och skön". Detta ordspråk besannades redan som vi såg på en familj, granne till vårt hem. De körde över Bokeröd där vi gick och arbetade för att köra på kalas. De barnen fick inte lära sig att arbeta, utan skulle kallas "bokhållare" och var inte du med tjänarna på gården m fl som vi barn. Familjen blev utfattig och fick så ut och tjäna. De hade ej gått i någon sorts skola utan en s k "guvernans" lärde dem lite av det nödvändigaste. Då vi under sommaren vaktade svin och gäss på Seljeröds vångar som innehöll mellan 45-50 tld, plockade vi småsten i små bunkar och hade för det 1 öre bunken. Var man flitig kunde vi ändå förtjäna en 30 öre, därför att vångarna var omgärdade med 2 alnar breda gärdsgårdar. Så var där en mägergrav i mitten av de vångarna som var iordning. Vi hade så vars 2 får av oxfordras, de fick vi själva hösta foder till för vinterbehov. Så födde vi upp en och annan liten gris när suggorna som grisat för många inte hade spenar till dem. Här till dem fick vi själva bygga hus till i skogen. Detta gjorde väl att vi blev jordbrukare alla 6 syskonen. Jag för min del var ju både vid affärlivet och vid det militära, men längtade till jorden igen och det blir väl den sista boningen?

En dag då min bror Gottfrid och jag var i lag med att lägga rör i förut färdiggrävda diken – det var en måndag förmiddag – sade Gottfrid: "Du kan tro att jag såg något konstigt igår i Eslöv!". "Vad då?", sade jag. "Jo", sade han, "det var en som körde på 2 hjul som gick efter varandra, i en cirkus runt barriären, ett mycket stort samt ett mindre hjul bak." Far köpte nu en ångtröska till för att gå ikring på s k "lega", för nu sedan ryttmästare Toll hade varit och sett den första maskinen tröska säden färdig direkt i säckarna, blev han så förtjust att han beställde genast få tröskan. Så kom sedan den ene patronen efter den andre och ville få tröskat med ångkraft. Men som far inte visste hur mycket han skäligen skulle ta för 100 kg, fick han provtröska först. Här glömde far att beräkna alla de många och dyrbara reparationer som sedan kom. Det var ju mycket dåliga vägar att köra fram på då, med 2 par hästar för den stora tröskan med järnhjul utan fjädring alls. Resultatet blev då 25 öre per 100 kg havre, 30 öre för råg och vete.

Oljeväxter såddes endast eller rättare tröskades på Västraby gård vid Löberöd endast på denna tid. Det var professor Nathorst som var lärare, där var lantbruksskola då. Det var raps och professorn som en sparsam man ville att Johan skulle elda med rapshalmen. Han gjorde då eller snickrade ihop ett bord utanför fyrluckan som han först lade rapshalmen på i buntar, men fick så använda stenkol för att hålla ångtrycket uppe i 65-70 skålpund, då det gick bäst. Johan fick 10 kr i dricks för detta och det var mycket på den tiden. Johan som först fick lära sig att sköta tröskan av en montör från Erik Sweders i Malmö, han hette Berndt. Johan var nu maskinist för den första tröskan och hade Hjularöd, Viken, Hjelmäröd, Bulleröd, Blackmad, Kristinetorp, Västraby, Hjera, Mossarp, Stavshult, Seljeröd och Bokeröd, samt några mindre samt Hesselhult och Skotthusa gårdar. Min bror Gottfrid körde nya tröskan och lastade den på 2 järnvägsvagnar på Askeröds station att åka till Lövestad för att börja tröska på Lövestads kungsgård, bränneriet där m fl gårdar. Sedan på hemvägen Hårderups boställe, Vollesjögården, Allestadtorp samt no 12 Allestad, Tjärby och Tulllesbo gårdar. Men de gamla mannarna som brukade ha vinterarbete med slagtröskning såg med oblida ögon på denna nya tröskmetod, och särskilt på en större gård kom det stora järnbitar ibland säden och sytierdsen gick sönder. Gottfrid fick köra tröskan till Löberöd eller Eslöv. Ja, en gång minns jag reparationer på

245 kr och det var stora utgifter på denna tid. Ja, det var ju inte förtjänst allt, för en del patroner gjorde konkurs.

Torvupptagningen

Som nu vårarbetet var avslutat på båda gårdarna, skulle vi "smira torv". Det gick så till att 6 karlar från Seljeröd och 1 dräng och 1 pojke från Bokeröd fick av far på beting upptaga 12.000 "strygetorv" per dag. Det var då en i graven att kasta upp i en stor pråm, där det stod en och slog sönder samt öste på vatten från torvgraven, en som öste i kvarnen, 2 utrullare samt en strykare och en av oss pojkar att med 2 hästar köra för en vandring till kvarnen. Torvformen formade 50 på en gång och varje rada 1.500. Det var ett roligt sätt att arbeta på beting och vi tog upp mer per dag som vi hade i reserv då det var regnigt.

Det var 1 ½ miljon torv att ta upp innan klöverhösten kom. 11 familjer skulle ha vardera 6.000, sedan till maskinerna att jämte stenkol användas.

Svärbränning

Även detta utfördes på ackord och per ruta. 10 alnar i längd och bredd. Ja, gängse tal var att fanns det inte arbete vid Seljeröd, då fanns det ej något på långa håll. Det gick så till att en karl hade ett skarpt vinkeljärn med en lång stake och flådde av svären – grässvålen – som sedan kullades upp i små högar liksom torvkullar att torka. När den så var torr, satte vi pojkar eld på kullarna och det var det sista av Seljeröd som far odlade, omkring 30 tld av det s k Seljeröds kärr. Han sådde så korn jämte s k "posamög" som folket kallade det, för det kom ju i säckar som tömdes av till lämplig mängd, så såddes det direkt från "posen" (säcken). Detta kom i 60 kg-säckar från utlandet och hade samma gödningsverkan som torr hönsgödsel, enär det var fågelträck från fåglar. Denna gödning såddes på den fastare jorden som inte var så kväverik som torvmullen. Denna senare fick kali och tomasslagg. Detta kärr blev inte mörglat, för det var torvmull. Ja, härliga grödor blev det här liksom efter mörglingen.

Mörgling

Det gick så till att 3 karlar bildade ett arbetslag att mot visst ackord upptaga den med tillhjälp av 6 pojkar som körde vars en kärra med häst för. Dessa höll ju far och tillhörde inte mannarnas arbetslag. Till mörghästar användes de äldre av parhästarna, som sedan blev skjutna av far och stuckna av Johan. De leddes fram till en förut färdig jordgrav, varken hud eller kött användes då. Den som befattade sig med hästslakt vid denna tid kallades för rackare och fick ej som andra sitta till bords med dem. Ja, det var i den gamla goda tiden. Så grävdes av en stor fyrkant av den översta mulljorden ½ aln djupt, som kördes ut på trädan i alla svackor. Denna fyrkant eller rektangelformade yta togs i storlek allt eftersom trädan var stor till. Så började mannarna lässa på kärra efter kärra, som vi skulle köra ut med att tippa av vid en långsida uppochner med jämna mellanrum. Som mannarna hade detta arbete på ackord, kom de genast upp ur graven och skrek på oss att skynda på. Andre ryktaren

som inte hade med korna att beställa spred så ut mägerln medan den var mjuk. När de så kom flera alnar ner och det började komma vatten i graven, skulle en av oss sätta 2 hästar för den s k "sladdran", en lång vattenskruv som Johan gjort färdig under vintern. Den drevs av en vandring. Det hade ju samlats vatten i graven under natten, och hade de då långt ner så vi fick en häst före den andra att dra uppför slänten, som ju blev allt lägre och även uppkört. När så Bengt högg under "brinken" i halva graven, läste Ola och Henrik av den förut underminerade och nerfallna brinken. Ja, detta var ett vådligt arbete men som det var lönande för mannarna var det ej brist på folk. Under sommaren rördikades trädan samtidigt. En av oss pojkar skulle passa på brinken när Ola högg under, men en gång följde en pojke med ner i graven utan att bli skadad. Han skrek till så att Ola kom undan, men hans verktyg blev där. En fick slaget benet av och en annan blev även skadad Ola och Henrik, men inte den sommaren som jag körde mägerl år 1885. En häst för en kärra fick en del över bakdelen och blev slaktad.

Korna vid Seljeröd och Bokeröd

När korna om sommaren var på bete, passade förste ryktaren dem själv med tillhjälp av en "fähund", vanligen av lapparnas rashundar som var mycket vaksamma djur. Ryktaren låg då i ett litet hus med 2 hjul under, att flyttas med häst efter som det var bete för djuren, liksom lapparna ju får följa sin renhjörd. Hunden låg utanför kojans och vaktade själv om natten. Jöns ryktare passade korna vid Bokeröd även med en lapphund till hjälp, "Finda". Han var en lustigkurre och när han flyttade med far och mor från Viken där det inte var någon skog, förstod han inte att det var något som kallades "eko". Han hade en väldig stämma och när han ropade på kon "Piona" eller "Sabina", som var särskilt "skala", så ropade skogen sitt eko och Jöns blev nu arg för han trodde ju att det var någon av pojkarna som härmade honom. Han sade "Är ni sjuka, pågar, så ska jag bota er!" m m, både eder och annat kraftord. Han såg spöken och varulvar m m, som han talade om för oss. På Bokeröd och Seljeröd hade far den stora skarhultsrasen av kor, som var mera ljusbruna till färgen. Men så var det en del gårdar som började att importera den östfrisiska svartbrokiga boskapen. Far köpte då vid Östragård i Örtofta 1 tjur och 2 kvigor av nämnda ras, som Jöns var mycket glad för. När han så skulle visa dem för besökande, sade han: "Nej, de där östfrisarna, de är bättre tycker jag."

En stennergrävning som slutade med döden inträffade en dag när jag var ute på trädan och tippade av en kärra, det var den sista vången som far märglade. Då blev det skrik och spring ner mot oss för de visste att vi hade stenvikter och grejer. Jag körde genast uppåt med en stenvikt och järnstänger där folket stod runt ett stenhål. I stenhålet låg så en man inklämd mellan stenen och sidan i hålet, han var då redan död. Ja, det var en hemsk syn! De fick nu gräva av sidan samt sticka stenvikt och järnstänger ner för att hålla stenen i läge medan de tog upp liket. Det var ägaren till gården som förolyckats. Det var ett mycket vådligt arbete. Ja, så har våra förfäder odlat och gödat den svenska jorden, inte utan risk med sina liv.

Far och mor arrenderar nu bort mejeriet

Först till en manlig vars hustru var mejerikunnig. Han hade själv 2 hästar att köra med till Malmö med smör och ost. Han hade ett stall för dem norr om vinkasten och foder skulle han ha av far. Det varade

inte mer än 2ne år, så tog far det igen. När vi så skulle rengöra efter honom låg det lassvis med ruttan ost uppe på översta vinden, och när vi rörde i den så blev fönstren alldeles fulla av små ostskalbaggar, de hade en vit rand tvärs över. Man kunde dåförtiden inte sälja osten förrän den var 6 till 8 månader gammal och det var då mycket som gick förlorat om den inte vändes och sköttes om. Han hade även svin, men som de endast fick vassla och kärnmjolk och annan mjolk utan gröpe i, så dog många av dem. Sedan efter honom kom det en dansk fröken som hade mejeriet med samma villkor i några år. Hennes mejerska stannade kvar hos mor och far sedan fröken H flyttat. Hon hade en 8-års flicka som jag lärde 2ne visor, och hon sjöng på danska. I vår barndom hörde vi hatvvara brag. Genom lampskyens ljus såg vi frihetens sak sprida ljus över jorden från pol och till pol. Men vårt land och vår flagga och vår drott höll vi kära.

Far anlägger nu ångmejeri med 2 kärnor, men ingen separator och således fortfarande med iskylning, och nu blev det för oss en upplevelse att gå ner i pannrummet och elda istället för att köra för hästkärnan som var ett tråkigt och tvunget arbete både sön- och söckendagar. En kvarn blev även inlagd fast ej så stor som vid Seljeröd, och som far nu hade mjolk igen fick han hålla svin igen och koka potatis åt dem igen, nu med spillången från ångmaskinen i mejeriet. Det var 2 stora tunnor som hängde på tappar som man kunde tippa av när de var kokta ner i en påse och krossas i denna samt så med häst köras upp till svinhusen. Så kom majsens till Sverige, och som far nu köpte och malde. Mjolk, vassla och kärnmjolk rann i järnrör upp till svinhusen till en brunn, därifrån pumpades den till jäsningssängarna. En dag sade svinskötaren, en äldre kreatursskötare från Seljeröd: "Ossian, jag ska ta lite mäska med hem o koka brännvin av!". "Det är ju i lag förbjudet!", svarade jag då.

En dag då jag stod och blandade i majs mjöl kom det ett par mannar hän och såg och tog i mjölet och sade: "Di sjer att de däringa majsmelet ska va så bra o fejda po svin me!". Vatten från isbassängerna rann även upp till svinhuset i särskilda järnrör till en brunn där vi ställde en sprita till då vi skulle rengöra gödsvinen, som dagen efter skulle drivas vägen genom skogen upp till Bokeröd för transport på YEJ-banan till Malmö. Det var väl en 35 st svin var 14:e dag när det gödades för fullt, med 80-90 kg vikt. Vi var 4 st att med lyktor driva dem genom skogen, och sedan vi utom skogen satte lyktorna i en buske tills vi kom tillbaka. De skulle gå från Bokeröd kl 8.15 så vi fick börja och driva på vid 6-tiden. Så skulle en följa med som vårdare, men som far var bekant med inspektoren och konduktörerna fick vi åka i 3:e klass till Eslöv. Sedan fick vi stå i grisevagnen med en käpp i handen tills vi kom fram till Malmö. Där kom ett växellok och transporterade grisevagnen ända ner till Engelska Svinlagteriet över många spår av och an med en "knuff" hit och en dit. Så långt om kom äntligen far tvärs över spåren och gick in och anmälde oss.

Av oss barn anordnade nöjen för arbetarna

Som det var nu mycket arbetsfolk, såväl gifta som ogifta daglönare och ackordsarbete, så anordnade vi en dansbana, först "Lyckans Stjärna", men som vi tyckte att det var i utkanten av Bokeröd mot Brunslöv, anordnade vi nu en som låg närmare och var mer idyllisk. Vi kallade denna "Hasselbacken" för det var en hög slänt med hasselbuskar på, där en å slingrade sig fram mellan stenar och buskar för att fortsätta mot söder ner över Bellvi, Svansjö samt slutligen rinna ut i Vombsjön. Denna "Lyckans Stjärna" låg i Brödlösalücken som i väster gränsade till Kalvahagen, i söder till Öveds kloster samt i öster till Brunslöv. Där hade liggit ett torp som far rivit ner, men en del av trädgården fanns kvar med

mycket goda "krikon". Här i Hasselbacken fick vi ett stort arbete för vi måste ju göra en stor urholkning i slänten för att få en lagom stor dansbana. För vi hade ju tagit i beräkning att det kom danslystna även utifrån och det slog in. Så lade vi golvet på denna dansbana av stampad lera, liksom trösklogarna gjordes för att slagan när de tröskade ej skulle gå sönder. Cement var för hårt samt slet på skorna för mycket. Ovanför satt så spelmännen, en man från Seljeröd samt jag eller en annan pojke som slog på en av oss eller Harry och Gottfrid gjord trumma. Den bestod av en rätt stor cylinder av plåt med 4 spännare, kalvskinnen var av kor som kastat kalven i förtid. De bereddes av Harry och Gottfrid och trumpinnarna svarvades av Johan snickare. Denne Johan Jönsson tjänade hos mor och far samt oss barn i 37 år, han var även kunnig i slakt, murning och målning. Han fick patriotiska medaljen. Ja, det var en alla tiders trumma för när jag tröttnade på att slå ropade de nere ifrån: "Nej, Ossian, fortsätt att trumma för slutet går mycket lättare att dansa!". Kulörta lyktor, transparanger, raketer m m gjorde vi själva. På transparangen stod "Välkomna till Hasselbacken".

Lemonad var det en som sålde och spelmanspengar togs upp i mössa av en dräng. Det var bara 25 öre då för hela kvällen, och de fick dragspelaren – för det mesta "Nils Järn" – själv behålla. Ordningsvakter bestod av 2ne handfasta drängar från Bokeröd. Ja, vi gjorde oss själva glada hemmavid, och fars arbetsfolk. Närmaste nöjesplats var Fågelsång i Sandby sn och detta var för trött folk utan bussar eller cyklar för långt bort. Arbetstiden var lång, från kl 7-8 f m, och farbror Per ringde på vällingklockan morgon och middag. Så på 1880-talet byggde en Ernst Persson i Svansjö ett hotell i Löberöd som står där än idag, fast mera moderniserat nu. Som han var en styv jägare och kulskytt anordnade han målskjutningar i den så idylliska "Rövarkulan". Han var förresten kusin till min mor och som han i hotellet hade öl och lemonad, anordnade han med tillåtelse servering där. Och genom annons i ortens tidningar blev det nu bekant. Skjuttavlorna var uppställda mot berget till söder med Kungsstenarna på krönet ovanför. Ja, där sitter mycket bly i detta berg.

Jag får här inte förglömma att skriva om hur Löberöds Sparbank kom till. Det var Måns Jönsson i Hammarlunda, Per Jönsson i Mariannelund (Gårdarp), Jöns Jönsson i Sassarp, Nils Persson i Vieröd samt min far N A Möller i Bokeröd, med Hans Persson i Löberöd som kamrer. Måns Jönsson var som direktör och kassör. Banken var öppen endast lördagar som då även var torgdag i Löberöd. Varannan var marknad med hästar, kor och grisar m m. I Löberöds då nybildade bank insatte far 5 kr på vars sin bok till oss 6 syskon. Där stod mannarnas namn i böckerna som startat denna bank. Där den nya banken nu ligger var en smedja förut. I denna stora nya bank som inrymmer både sparbank och växelbank samt telefon- och telegramrum. Även en jordbrukskassa är inrymd i bussstationshuset.

Konstnären Herman Österlund som var son till en fabrikör i Löberöd fick nu sitt intresse riktat på "Heslan" och tog många motiv här, och som jag sett här i Löberöd i familjer. Medan jag nu är inne på att omtala nöjen, får jag inte förglömma vår nöjespark i skogen vid Bokeröd, där vi anordnade gungor emellan träden samt en stor som var i en lång tjock gren från en bok som vi kallade "Gamla Farmor". Det var plats för 6 st på brädan. Samt så en sväng- eller runtomgunga med en påle i jorden samt ett stycke av en hjulaxel nerborrad och så ett hjul på denna, och en lång stång tvärs över. Så satt det en på varje ände med en som gick och förde runt. De hade en pinne bakom sig så att de inte skulle "kasa av" och ut bland de stora bokarna runt om. Det var även äldre gifta mennar som var med. Ellen mejerska fick en gång bollen mitt i ögat, och hade bindel om det länge. Men hon blev inte blind. Så spelade vi boll, det var handboll som en slog till med ett bollträ, så skulle en springa ut från innermålet och till yttern, så skulle de som var ute – det var 2 lag – fortast ta bollen

och sticka den som sprang ut. Min bror Gottfrid som var mycket stark slog så höga och långa "liror" så de hann både ut och in i mål igen. Som det var inne i skogen var det många bollar som aldrig kom ner. Bollarna gjorde vi själva av skinnrutor stoppade med tagel.

Ett husbygge ute i skogen av söndriga tegelstenar som det ju var gott om. Som vi alla fick vara med att bära och timra och bygga, blev detta hus av oss byggt efter alla konstens regler med takstol och skorsten samt en kakelugn vid ena långsidan av bitar från en vit ugn där hemma. Så en mörk höstkväll då vi satt flera stycken och pratade om historier om "maran", "varulfven" m m. Det var ju vanligt enligt gamla sägner att de hade funnits till, för min mor sade att det bara var "skrock" och bara att skrämmas med. Då knackade det hårt på dörren! Så sade Gottfrid i barsk och myndig ton: "Vem är det?". "Vad säger du, pojke!", kom svaret. Som det var vår egen far som bankade på dörren så blev vi rädda. Han var inte van vid att få ett sådant svar av sina barn. Far som hade främmat med sig såg att vi hade tänt ljus, och då han gick och följde dem kom de bort om. Men nuförtiden går det till på ett annat vis, står det i en visa om "Gubben Noack".

Ja, jag minns den ljuva tiden

Minns den som igår

Då oskulden och friden

Tätt följde mina spår

Då lasten var en häxa

Och sorgen snart försvann

Då allt utom min läxa

Jag lätt och lustigt fann

När vi sent om kvällarna hade varit vid Seljeröd kunde vi höra hur väktaren vid Hjularöd tutade de olika klocktiderna där. Han började kl 9 om kvällen vintertiden att tillkännagiva heltimmarna. Detta hördes genom skogarna som kallades Lammahagen och Stockabaring. Det var en stormig höstkväll med stora drivor av nerfallna boklöv som särskilt stannade vid gårdsgårdar i skogen. Jag kom från Seljeröd och som vanligt gick genom skogen vid Bokeröd. Det var något som satte sig högt upp invid gårdsgården, det "klack till" i mitt hjärta men stod stilla en stund och funderade. Det var en gren som fallit från ett träd med löv över sig, som reste sig när jag trampade på storänden. Så såg det spöket ut!

Nu köper vi "Arriston" samt trolleriapparater

När så allt arbete med höstarbete var slut och vintern började taga vid med långa kvällar, kunde vi inte vara ute för att roa oss. Då köpte vi ovannämnda musikspel. Det drogs med en vev, och ovanpå låg en rund tjock pappskiva som gick runt liksom på en grammofon. I denna skiva var långa och korta hål uthuggna, över skivan låg en regel som spände den och i dessa hål kom så tangenterna upp

alltefter som man drog skivan runt. Ja, detta var så tjugiga toner, Strauss, Beethoven, Kopparslagaren samt Tiggarestudenten m m, och mycket bra att dansa efter. Det var köpt i Eggelins musikhandel i Lund och troligtvis tillverkat i Tyskland. Det var en bälg inuti som pumpade luft in, liksom på en orgel. Detta trevliga instrument hade jag i min ägo, men tråkigt nog blev det sålt på vår auktion 1936 jämte ett gammalt dragspel. Ja, nu hade vi musik, Gottfrid och Ernfrid spelade nämligen fiol och nu var det bara att anordna en danssal, men det gick det också. Vi tog ner en mellanvägg på andra våningen på mejeriet. 2 rum som mor och far inte använde. Det blev då en stor sal och här fick vi så god plats för dans och trolleri om vinterkvällarna, vi köpte nu från en Richard Beber i den stora staden Köpenhamn trolleriapparater som vi gemensamt samlat ihop till.

Så en kväll när vi fått hem Aristonet bäddade vi med huvuddynor runt spelet för att det inte skulle höras ner. Så kom far förbi mejeriet, han stannade och vände sig om, såg upp mot fönstret på mejeriet samt kom så upp. Som vi redan observerat honom, fick vi "speldosan" undan och gömd. Han sade då: "Vad var det ni spelade på, det hördes inte som fiol?". Vår syster Alfrida sade då till far: "Jo, vi har köpt ett spel och var rädda för att spela på det, så far inte skulle höra lade vi dynor ikring". "Var har ni det, får jag se?", svarade han. Vi tog nu fram det och far blev så förtjust så han stod och vevade på det väl en timme. Han sade: "Ja, det är trevligt, vad har ni gett för det?". "35 kr med 7 skivor till", blev beskedet. Ja, det var ju mycket, tyckte han efter dåtida förhållanden.

Som vår broder Harry var äldst i syskonkretsen 6 st, så skulle han nu vara "direktör" för trolleriföreställningarna. Vi spikade då upp i ena hörnet av salen längst bort filter, så att vi fick ett litet krypin dolt för "publikum". Och så en söndag skrev Harry en lista med inbjudning att gå ikring med till gårdens folk. Det var fritt inträde med kaffe och dopp till. Far indrog de s k "höstagillena" som alltid var obligatoriska varje höst förr. Detta p g a slagsmål, då fördrängen skulle ha besked för året och det tog väl hårt. Ja, det var många trevliga trix vi kunde utföra med de inköpta apparaterna, som förvånade manfolk, kvinnor och barn. Hur fan kunde han sticka sitt finger genom min mössa utan ett hål? Hur kunde Harry trolla de korten upp ur leken, som vi själva dragit fram ur kortleken? "Jo", sade jag, "du såg ju att han slog med en svart trollstav", svarade jag en frågvis m fl. Sedan dansade vi förresten så länge de ville. Åskådare saknades aldrig, och det var alltid ett gott förhållande mellan oss och dem.

Klappjakt i Hjularöds skogar

Ja, detta var för oss en stor upplevelse. Ryttmästare Toll hade bjudit sina bekanta dit, det var grevar och baroner. Schwerin på Skarhult var hans svärfar. Även min far skulle vara med, fast han var ju ofrälse men en mycket god skytt och en fin hund. Så budades ihop en 25-30 st att driva igenom skogarna. Vi gick i rad med var sin stadig käpp att slå på buskarna, mest för räven i synnerhet som tryckte hårt om han inte såg oss riktigt i vitögat. Den som gick i mitten av drevet eller kedjan hade trumpet och var kunnig i alla de signaler, olika för varje djurslag som drevs fram mot jägarna, som stod på pass. Det var breda gator uthuggna även för utkörsl av ved, där de passade. En gång hände det att en räv var skjuten och låg till synes död, då en av drevkarlarna, det var även något äldre med, han böjde sig ner och skulle ta upp räven för att bäras bort till jaktvagnen, då räven tog ett sista hopp upp och högg honom i rockkragen, så de fick bryta upp munnen på räven. Ja, det var "nära ögat"! Som det var gott om vilt vid denna tid blev det ett lass för en häst att köra till Hjularöd med. Rådjur, hare och räv. Hararna som då var vita om vintern var större och syntes ej mycket när det var snö.

Tyska haren var då inte importerad, den var ju mera mörkgrå så den var mera synlig mot snön. Fasanen kom in senare. Dovhjorten som gick innestängd i Öveds klostrets djurpark kom på senare år även upp till Hjularöds skogar. Ett rävskind kostade ej mer än 5-7 kr och rävskinden fick "Anders jägare" för att han bättre skulle avskjuta dem. En vinter sköt far 14 rävar som Anders jägare fick. Far hade som arrendator av Bokeröds och Seljeröds gårdar inte jakträtt på andra djur.

Rådjuren

Det var en vacker syn för oss där hemma att ha sett ett rådjur gå ner till skogsbäcken med sitt lilla kid att dricka en sommarmorgon. Det sprang tätt intill sin mor. Om vintern kunde vi räkna 8-12 rådjur gå och beta på rågfälten. När säden så var mogen på eftersommaren hände det ofta att de små rådjurskiden som låg och tryckte i sädesvången blev huggna av lien. Mannarna kom då hem till mor med dem, som hon plåstrade om, de som inte var för hårt sårade blev krya och blev så tama att de gick ut och in hur och var som helst. En dag kom så "Tollen" med sin fru "hennes nåd", som hon kallades på den tiden, så blev de inbjudna och rätt som det var kom "Pälle" rådjuret och sparkade på dörren. Då mor öppnade kom han in, då sade Tollen: "Ja, det är väl en av mina". "Ja", sade far, "men han blev skadad när de högg på vången närmast Lammahagen, så min hustru lade förband om". "Kan de bli så tama?", sade Tollen. "Ja", sade far, "han får gå ut till de andra djuren när han vill". Då blev Tollen nöjd, han var en mycket sparsam man och han tillsade sina skogvaktare att de skulle se till att inga obehöriga plockade av hans hasselnötter, som det var gott om då. Han släppte ut stångliga tjurar som såg så grymma ut att vi barn blev rädda när vi såg dem.

När hallonen så var mogna i skogarna, brukade många kvinnor och barn däromkring att gå och plocka dem. Då kom det ut ett rykte att en "Per Hjärta" som kunde springa som en häst och som tog ut hjärtat på kvinnorna, fanns i skogen. Det var inga damer på den tiden. Ryktet spreds och kom så slutligen till länsman Sjöström i Åsen, på Tolånga, i vars distrikt Hjularöd hörde. Han kom då till far körande och förfrågade sig och sade: "Till mig har det kommit ett rykte om ett odjur som grasserar i Hjularöds skogar, och de har hittat en kärra samt blodiga kläder i Seljeröds hult. Vill du Möller låna mig några av dina handfasta män att genomsöka skogarna?". Då skrattade far och sade: "Nej, det behöver du inte, för du kan själv köra dit meddetsamma, för det är en halter skogvaktare som bor i Bomhuset vid grinden intill Seljeröds hult." Då blev länsman både snopen och glad, för att det blev avgjort så smärtfritt.

Far engagerar lantbrukselev

Som far genom sina malmöresor blivit bekant med en sjökaptan som hette Värngren och vars son inte ville fortsätta att läras. Så sade han till: "Vill du ta hand om honom, för han säger det han vill bli lantbrukare?". Far undrade då om han ville lyda honom? "Jo", sade Värngren, "det är en stilla snäll pojke", och det blev då meddetsamma bestämt att han skulle till Bokeröd. "Han kom, såg och segrade". Ty han blev en mycket pålitlig hjälprede och intresserade sig för allt angående rationell skötsel av jord. Han skulle provmjölka korna. Det gick så till att det placerades en 12-kvarters spann på en plan bräda, och vars sida var ett smalt långt glas med röda siffror. Så provades varje ko individuellt, det var 5 kvinnor som mjölkade vid Seljeröd. Fetthaltsprovningsen tänkte de inte på då.

Så förde han in i en sk kladd hur många kannor varje ko mjölkade. Som han då hade lärt bokföring, fördes så böcker över både mjölk och andra försålda produkter.

Det var 1878-1879. Så kom hans far till Bokeröd och han blev då glad för att hans son trivdes och fick lära sig lantbruk. Han gav då far en sk björnstudsa, en enpipig bössa med inlagda motiver av silver, som var demarker som han kallade dem. Han visade på pipan och detta hack har en björn bitit. Det var en mynningsladdare, och vi fick själva stöpa blykolor i en form som far fick till. Fars jaktbössa var en mynningsladdare men ömtålig i fuktigt väder.

Tidningar och tidskrifter i mitt hem var Ystads Allehanda och Sydsvenska Dagbladet som då kom ut morgon och afton. Kasper Allers Familjejournal, den var ej kolorerad och åtföljdes av G Dorés illustrerade bibelplanscher. "Dantes gudomliga komedier". Stalldrängen vid Bokeröd red till Askeröd varje eftermiddag med en väska som far kunde låsa och inspektoren vid Askeröd kunde låsa upp.

Snösmältning och isarna

Då snön som i min ungdom var rikligare än nu började smälta, blev det stor översvämning i dalen emellan Bokeröd och Seljeröd p g a att isarna stoppade borta vid Höljeta bro, vid Brunslöv var det 100-tals tld som blev sjö. Detta var namnet på 2ne torp som låg därinvid och som rivits ner. Emellan Bokeröd och Seljeröd var det 2ne broar, men så flöt den ena bort och stannade först vid Höljetabron. Den blev aldrig insatt igen, en bredare fick sedan räcka. Vi fick dagligen ro med en av Johan gjord farkost med mjölken från Seljeröd, tills vattnet sjönk tillbaka så vi kunde spränga isarna vid bron. Vi fick annars köra långt bortom Hjuläröd med mjölken.

Tjärtunnor på isarna med bloss om kvällarnas skridskogång

Som far använde mycket trätjära till sina byggen, blev tjäran så avbränd på detta sätt. Tunnorna skulle användas sedan för andra ändamål. Det var roligt att på dessa vidder fara omkring och en "stålskodd kämpe" står inte still, han far dem förbi så fort han vill. Vi hade även en runtomanordning liksom i skogen med fäste av släder i varje ände av stängen.

Svartkopporna

En söndag då Ernfrid och jag gick och vaktade gässen vid bäcken mitt för vår sk Hasselbacke, kom en pojke till oss. Han var ifrån Brunslöv som låg intill. Han var så svart i ansiktet av svartkoppor så vi blev rädda och vågade ej gå för nära honom, för mor hade sagt till oss att de var smittsamma. En engelsk läkare Edward Jenner uppfann i slutet av 1700-talet vaccinet, som är botemedel som vaccinering. När nu dessa svarta "ruvor" lossnade och föll av, såg han ut i ansiktet liksom hamrad koppar. Ja, det var många som dog av kopporna de åren i bygden.

Siöbo marknad

Denna inföll 3dje fredagen i varje månad, och själva stormarknaden var i juli månad. Då skulle ju de flesta dit för det var en stor högtid som det talades om långt förut. Somliga förlovade sig och de som var nygifta skulle dit och köpa trävita möbler till sin bosättning, så också från Seljeröd. Somliga hade då tagit sig för mycket till livs av starka drycker, som var starkare än nu. Kusken körde före med far och mor och de äldre bröderna, sedan körde en för oss andra. När så vår kusk körde förbi fördrängen vid Seljeröd körde han honom ut på gropkanten. Sedan kom han körande i vild fart tills han nådde oss. Fördrängen slog då med sin piska på vår kusk, men piskreven tog värst på min bror Ernfrid som satt vid sidan, så det syntes i ansiktet att det tog mest på honom. Ja, brännvinet kostade inte mera än 1,50 kr kannan, eller 2 1/3 liter.

Sädeshuggning med lie

Som skördemaskinerna ännu inte var komna hit från Amerika, så höggs all klöver och säd med lie. Så budades de vanliga daglönarna att jämte gårdens gifta och ogifta att hugga först klöver efter torvupptagningen, vars "moer" som de sade fick slås ut med handriva till torkning. Så kom sädeshösten senare när den var färdig, och då när de kom alla som var budade så var det en rad på 20-22 st huggare. Strykspånen var en hemgjord sådan och den var belagd med krossad sandsten i fett. Rågen huggdes alltid mot och togs upp för hand, vanligtvis varje kvinna efter sin egen man. De andra ogifta parade sig efter som de tyckte om varandra. Rågen bands i kärvar, vårsäden huggdes ifrån i moer eller skårer. Den fick nekas upp med handriva och bindas för att sättas upp, liksom rågen i hovar eller travar, olika tal på varje ort. Sedan köpte far en hästriva som man gick bakefter och körde, den tog 2ne skårer åt gången. Sedan kom hästrivan från Amerika, att sitta och åka. Det var för oss barn en upplevelse att få åka. Men så byggdes Öртоfta sockerbruk m fl, och som de annonserade efter folk var det några arbetare bland daglönarna som tog dit den 1 oktober. Som skördemaskiner då började införas från Amerika, sade far: "Ja, nu får jag väl också köpa". "Att hugga med maskin, det går aldrig", sade de. Så när klöver skulle skördas köpte far en slåttermaskin, och när de då såg att klöver föll jämnt efter utan att behöva slås ut, sade de "Det var fan". När den då var torr stackades den i kupor, hässjning förekom ej här nere, det var mera i skogstrakterna. Vid Seljeröd var där ingen skog. Stod i kupor i en vecka samt kördes så in, vid Bokeröd som där var skog omkring fick den torka i kuporna eller eftertorka. Det var inte några hissinnättningar då som nu, klöver fick stukas upp till homejan med tjuga, men det var ett tungt arbete!

Sädesinkörningen

När säden var färdig och huggen och torr, så när det var kinkigt väder så kunde far få en 4 par hästar från goda vänner till hjälp att vid torrväder köra in med 12 par, och då kördes det i för glatta livet på 3ne håll i stackar och på logen. Han köpte så senare skördemaskin, och senare bindare. Säden var billig, 1 tunna råg kostade 10-12 kr samt havre 8 kr och korn 9 kr tunnan. Då allt var inbärgat på hösten, sockerbetor odlade far aldrig, det var bara då på den s k slätten närmare de olika sockerbruken, då blev det s k höstägille, och som alla som hade deltagit med blev då bjudna. Som vår inredda sal på mejeriet då var för liten, blev det dans på logen som jag förut omtalat.

Under höstarbetet körde vi upp med iskyld mjölk och kärnmjölk till arbetsfolket att svalka dem med, ty det var varma dagar då om somrarna mot vad det är nu. Det fick de ju gratis. Annars kostade helmjölk 25 öre, handskummad 10 öre, kärnmjölk 4 öre och hävlig 5 öre kannan = 2 1/3 liter. Endast norsk isterfetsill KHK kostade 10-12 kr för en stor tunna. Den var mycket god. Mannarna vid Bokeröd-Seljeröd delade en tunna till två och lade den över en ren balja samt mätte så att var och en fick sin lika halva. Så delade de laken också. Det var efter den 24 oktober, s k "mickelstad", då de fått sin lön för året. Så provade de sin nya sill med några snapsar till och mätte bra. Brännvinet var ju mycket billigt, 1 kr kannan, men det var ju olika sorter då som nu.

Brydegillet

Då det vid denna tid ej fanns så mycket importerat tyg som nu, fick de själva så lin till husbehov för var och en. Och som de gifta mannarna vid Bokeröd-Seljeröd hade sått lin på en upp-plöjd klövervall där den blev renast och gick bäst på, så vill jag här omtala hur det gick till. När linet var färdigt rycktes det upp med rötterna, lades ut tunt till tork i rader och "rötning". Sedan bands de samman i stora balar och sattes samman till eftertorkning. Sedan skulle fröhusen repas av på särskilda repor med många långa taggar. "Knäbble" kallade allmogen fröhusen för. Så en vacker dag i november samlades de vid Bokeröd för att "bråka", ja inte individuellt utan med var sitt redskap som kallades bråk. I Bokeröds skog var där en s k brydegrop anordnad med en grop i jorden med gråsten upplavad vid baken och sidorna med en slänt ner. Så lades gröna nyhuggna stänger tvärs över, dessa var ju inte så eldfängda. Och så lades ett lager av lin ovanpå, och så ett bål under i gropen. Detta skulle skötas av en van kvinna som hade en balja med vatten samt en lång stång med en enriskvast på för att doppa i vatten och svepa inunder, om det ville ta eld. En gång hände det att hela det linlaget brann upp med förlust för den det tillhörde. Ja, så "bråkades" det och glammades med 5 till 8 bråkar, tills allt var färdigt från 11 hushåll. Sedan hade de ett enkelt "brydegille" på kvällen. Ja, när alla bråkarna gick genljöd slagen genom de stora bokarna i skogen, och det var lättast och bäst när det var barfrost att "bryda". Sedan skulle de s k händerna "skättas" med ett skättestol på en skättestol, så blev det en fin sort som knöts i buntar liksom en hårfläta, och en sämre sort som kallades skättestall, därav "skättestallsbyxor" som de vävde till vardagsarbetsbyxor, nu s k overaller. Ja, spinning och vävning av linet till alla de fina dukar och lakan m m känner nog en senare tid till.

(Kuvert 2)

Mor och far gör kalas

När så allt var i ro utvändigt utom höstplöjning som varade längre, så inbjöds släkt och goda vänner till kalas. Maten lagade mor själv, som bestod av först smörgåsbord med rökad lax, himla god korv, gåsbröst, rökt skinka. Lax var då billig i inköp, någon gång köptes hummer, den kostade endast 1 kr för en stor baddare. Sedan helstekt gris, en månad eller något äldre, kostade endast 5 kr, kyckling eller hönsstek varierande med kalv- och grisstek. Sedan rödgröt och vitgröt, sviskonsoppa m m. Till efterrätt blamanske eller annat gott. Porslinet, som bestod av djupa och flata tallrikar, franska motiv med städer som Paris m fl, olika på varje. Jag har själv några i min ägo. De som mor fick av sin faster

då hon efter 15 års tjänst slutade på Svansjö under Öveds kloster. Sedan gick herrarna ut på kontoret och spelade priffe eller kille.

I vinhuset var det nu kallt att sitta i "vänners lust". Sedan istället för gottebord lagade mor till en bål, hon lade då ett par silverstänger (annat dugde då ej) över en stadig skål, på stängerna en stor toppsockerbit, slog rom och "cognack" i skålen samt tände på. Så smälte sockret ner i det som var i skålen och blev liksom nu likör. Kryddnejlikor och russin skulle också tillsättas. Rom, punsch och cognack kostade 1,25 kr buteljen för en hela. Spriten tycker jag kunde vara billigare till detta ändamål. När de drack den s k toddyn användes kokt vatten samt cognack och rom som satte en mörkare färg på i glaset, "men nuförtiden går det till på annat sätt" enligt en visa om Gubben Noack.

Roligt hade de, t ex mor brukade lägga in ägg till vinterförvaring i den stora vita kakelugnen i salen där de åt. Det var vanlig bokaska och som hade ett för äggen konserverande ändamål. Bokaska användes då även till att "byka" i eller tillsammans med kokt vatten blötlägga istället för nu Surf o dyl. Det var ju dubbla dörrar, den vanliga mässingsdörren ytterst. Han hade väl då öppnat och fått syn på äggen samt fått en idé. Så tog han några ägg och stoppade obemärkt i fickan på en av gästerna, en förvaltare på Hjularöd. Upptågsmakaren var stationsinspektoren (stinsen) vid Askeröd – inga namn nämner jag! Förvaltaren märkte äggen och smusslade då äggen ner i stinsens ficka, så säger han: "Kom kamrat, vi går ut på gräsmattan och tages! Du som är mycket större än jag, men liten tuva välter ofta ett stort lass", sade han. När de så hade "tagets" en stund skulle stinsen torka sig och tog så ner i fickan efter näsduken, men det var äggröra där! Då blev det ett gott skratt när de andra fick reda på hur det hela hade gått till! "Den som gräver en grop för andra faller själv i den", heter det. Hade någon gjort så nu, hade det blivit bråk av.

Isupptagning till mejeri och hushåll gick så till, att 2 mannar med issåg och "hark", ett med neråtböjda horn och långt skaft befintligt redskap, gav sig ut på en mägergrav, vars is var helst 12 tum tjock och fri från snö. Där sågade de upp en remsa, 15-20 tum bred. Denna delades så i bitar lagom stora att lassa på vagnar eller kälkar. Det var vanligtvis från de nya gravarna på Seljeröd där isen var renast, de var ju fria från växter i vattnet ännu. Det var 7 av fars folk som tagit upp dessa gravar, och en var förlagd 6 m från loglängan vid Seljeröd med järnrör genom logen och in till en "californiapump" i kostallet. Det gick mycket vatten åt till 90 fäkreatur samt 14 hästar. Den sönderdelade isen drogs upp med harken, som sedan fördes bort till slänten för att läggas på en stenbör av 2 mannar att lässas i vagnarna. Det var 5 eller 6 par som körde isen ner till Bokeröd där den lades i en stor hög i skuggan av de stora bokarna vid Bokeröd. Ishögen liknade en av Egyptens pyramider, fast inte så stor. Det höljdes då ett tjockt lager med torvströ på.

Min mor hade dagligen i sitt hushåll vid Bokeröd 3 stora drängar, 4 mägerpojkar samt 2 vaktpojkar, sedan vi vart större och inte vaktade. Detta var om sommaren. Dessutom 3 pigor och 1 mejerska både vinter och sommar, således tillhoppa 13. Hon var glad ändå och jag hörde henne aldrig klaga. Mejerskan åt på sitt rum i mejeriet. Så var vi därinne 6 syskon och far. Således med mor själv 21 st som skulle födas. Men mor hade ju ständigt smör, ost, grädde och mjölk och den handskummade mjölken var minst lika kraftig som den nutida 3 %-iga. Så bakades och slaktades och bryggdes det där hemma. Inga bekvämligheter fanns, köket var på den östra änden och skulle så igenom matrummet, sängkammaren samt den med 6 par fönster försedda långa salen som jag har omtalat i mitt förord. Så var skafferiet på västra änden med källare under med nergång från gaveln utvändigt. Vatten fick de dra upp med brunnkrok innan järnpump kom till.

Min far skulle, tycker kanske många, föra ett sorglöst liv, men så var inte förhållandet. Han gick i borgen för mycket för andra. Han fick så övertaga flera gårdar som han stod i borgen för med arrendet. T ex Hesslehult under Hjuläröd, Skotthusa under Öveds kloster, en gård vid Askeröd samt L Köpinge boställe vid Ystad där den omtakade förvaltaren hade arrenderat. Samt så växlar och lån. Men det blev ändå en 60.000 kr till oss 6 syskon att dela på.

Men så hade han sin trogne Per som var ladufogde vid Seljeröd, fastän med endast en arm. Han kom varje morgon kl 6.30, gick upp och ringde på vällingklockan och ställde sedan ut folket till var sitt med order från far. Ottensången vid Öveds kyrka skulle vi så besöka juldagsmorgon kl 7. Vi fick då köra från Bokeröd vid 6-tiden över Skotthusa, Bellvi och Blommeröds gårdar. När vi kom ner till vägen som leder upp till kyrkan var där tänt bloss eller marschaller ända fram till kyrkan, det var alltid så högtidligt för oss barn. Det var då som prosten Lindblad predikade ur sin av honom själv utgivna postilla, den som vår far läste ur hemma för oss barn söndagsmorgon då vi skulle samlas i matrummet och sitta stilla. Han läste då mycket högtidligt ur den söndagens text. Prosten Lindblad hade vigt far och mor, därför värderade far denna bok och dess innehåll mycket högt.

Midsommar, vid Öveds kloster var då anordnat en fest och då skulle alla däromkring boende dit. Det var till att börja med ingen offentlig dans, det var endast för gårdens folk och på kvällen. Där var en del längs vägen uppställda karamell- och lemonadförsäljare, som vi barn uppskattade mest. De fick hålla i skogkanten och binda sina hästar vid deras vagnar, där de åt.

Ollonborren härjade och var en fullkomlig landsplåga för dem som hade jordegendomar vid bok- och ekskogar, och i vars blad de satt i många miljoner. Om dagen satt de stilla, men så i skymningen började de att svärma, och vi bröt stora bokgrenar av träden och slog till dem med. Det var vart 4e år som de svärmade. Så kröp de som överlevde ollonkriget ner i jorden och lade sina ägg eller larver, som då efter 4 års tid kom upp igen. När det blev rent olidligt, lystes det på i kyrkorna om uppsamling av ollonborrar. Då var det de som hade många svin som tog emot dem till 5 öre litern, som var påbudet av myndigheterna i kommunen till lika pris för alla. Men då skulle de vara döda, och då fick man slå kokande vatten på dem. Så gjorde de ett par svärmsår i rad, och nu blev vi av med eländet. De larver som var färdiga att krypa upp ur jorden åt rötterna av säden, så den gick upp för lien utan att avskäras, och när man så tröskade blev det no 3 i säckarna, som jag vidare kommer till när jag berättar om Dala. Detta var liksom Egyptens gräshoppor.

Jag går nu och läser för prästen

År 1885 om sommaren var det då brukligt att läsa för "klockaren", som allting skulle bestyra. Och då fick vi varje söndag parera i kyrkan, då vi fick läxor i historien samt 2 psalmer att kunna utantill till nästa söndag. Klockaren skulle även vaccinera mot smittkopporna. Så den 1 november började vi för prästen, och som det i mitt hem var 2ne små hästar, en svart ölämning, hingst, samt ett sto, gotlämning. Hingsten var minst och den valde jag att rida på till prästen och frågade så honom om att få sätta den i hans stall. Han hade själv jordbruket då. När jag så kom in i stallet, sade jag till drängen: "I vilken spilta får jag sätta min hingst?". Han sade då: "Här, för i den i kroken grasserar maran om nätterna, vem har så kyrkoherden?", svarade drängen.

Jag körde då nästa gång samt tog så foder med för en vecka åt gången, annars red jag. Så kom vi in på år 1886 och en dag då jag kom ridandes på "Svarten" mötte jag 5 par av Harlösagårdens drängar som kom körande mot Bokeröd för att hämta tegel till Revinge exercisplats som byggdes detta år. När de kom mitt för mig slog en av drängarna en smäll med piskan och hingsten kastade sig med framfötterna ner i en stor grop med sten i sidan. Jag föll då av i gropen och hingsten sprang så ända bort där kusken Berg tog in honom, samt så kom och mötte mig. Jag kom trekvart för sent och kyrkoherden hade ju börjat. När jag förklarade honom orsaken, sade han att det skulle anmälas för patron Hallkjer, en dansk som arrenderade av ryttmästaren Axel Toll. Så red jag 2 gånger i veckan tills de 2 sista, då vi skulle gå eller rida 5 gånger. När jag så kom hem med hingsten samt omtalade mitt intermezzo för stalldrängen, sade han: "Den lille djäkelen!".

Nästa söndag skulle jag köra och ta foder med som vanligt, och då sade jag: "Anders, vill du köra med till kyrkan och köra?". "Ja", sade han genast. Då körde vi, och så gick det bra tills vi kom bort till Hjularöds magasin, då var det snö så vi hade en liten släde, där tog han fart samt for in bland en del björkar så barken flög av. Men som jag kände min "pappenheimare", tänkte jag "där ser du". Det gick nu hän till det stället där han for i gropen för mig. Då tog han ett hopp ner i samma grop till vänster och jag var kvick att kasta mig av, annars hade jag kommit i gårdsgården igen. Hingsten som var kvick som en vessla, och som den ena skakelremmen gick av var han på ögonblicket på vägen samt stod tvärs över med den ena skakeln tvärt över, så kyrkfolket inte kom fram. Från den dagen fick Anders andra tankar om honom. Jag red och körde så 53 gånger tills konfirmationen. Ja, Amerika tog även Anders! Järnvägen till Revinge var då ännu inte byggd, så de fick köra med allt timmer och tegel till Revinge från Askeröd.

Vintern 1887-1888 på Bokhålleriskolan

Som min far nu hade en fastighet i Askeröd lämplig för affär, ville han att jag skulle lära mig bokhålleri, för att sedan kunna sköta en sådan. Jag kom då till denna skola, vilket jag aldrig ångrat. Det tillgick så där alla böcker köptes utan rubriker, och vi skulle själv skriva dem med stor stil samt linjera upp på längs över tvärinjen alla de olika fack som vart och ett konto krävde. Läraren sade att detta sätt att själv linjera upp fäster sig mera i minnet, och för min egen del tyckte jag att det var mycket bra. Han var själv en kunnig man att kunna "pränta" rubriker, skriva och rita mycket bra. Jag jämte en kamrat hade helinackordering på skolan. Läraren eller föreståndaren var även en god träslöjdare och han själv jämte vi elever som bodde där skar ut pjäser till schackspel, även spelbrädan rutade vi upp, samt tuschade de svarta fälten. Tusch köpte vi i stänger och rev i vatten att linjera upp böckerna med.

Vi elever bygger ett snöhus

Som det denna vinter föll oerhört mycket snö, byggde vi ett stort hus som skulle rymma oss alla 43 elever jämte lärare. Och som en del var stora starka pojkar, därav 2 från Hvilan, 1 Fornäs samt 1 från Hörs skola, de var 20-22 år gamla, så huggde vi ut i snön stora block 1 aln i fyrkant och lade i förband liksom en tegelvägg. Det skulle ju "kråser" till för att lyfta upp dem, men så hade vi plankor till hjälp att skjuta upp dem med, liksom när vi sköt upp isstycken i ishøgen i Bokeröds skog. Sedan huset så

var färdigt tog vi och satte skolflaggan på taket. Sedan satt vi alla därinne och drack kaffe som läraren bjöd, och det var på min födelsedag i mars då jag blev 16 år. Men då vi hade suttit i huset i en timmes tid började det att rinna ner smältvatten i våra koppar, och så var det slut med gillet där. Så på våren i april var det examen inför en riksdagsman samt andra storgubbar.

Jag kom nu till Löberöd i affär. Det var en järn- och diversehandel, den nu s k Alexanderska, innehavare Karl Lund. Men detta jobb trivdes jag inte med och var där endast över sommaren. Det var sedan metersystemet började att användas många lustiga fall som var roliga utan att man fick skratta däråt. T ex ”kan jag få en kanna liter” eller ”en hektoliter snus”, eller då gamla begärde ett lod blåholts m m. Jag fick därför köpa mig en Lilla Lathund som boken kallades, för att kunna översätta t ex ort, lod, mark m m. Telefon fanns ej utom vid YEJ, utan här i Löberöd anordnade då Lindkvist, Rasmusson samt Carl Pettersson en slags telefon som bestod av en tjärad segelgarnstråd som var placerad på taken från Lindkvist till Rasmusson till Pettersson. I butiken skulle då Johansson och jag förstå de olika knäppningarna i tratten, och vars stora hål en torkad svinblåsa var påbunden samt så tjärtråden igenom. 3 knäppningar, det var priffen, det är det, jo för katten, toddy också, enda jag minns. I Löberöd var där vid denna tid ej många hus men de mest bemärkta skall jag räkna upp.

Så börjar jag med affärerna, och där nu Andersson vid gårderna hette Per Möller, där nu Kallins har affär var Persson, och Alexandersson var det Petterssons och Rosers affär. Det var Jöns Nilsson, samme man som inka Ölycke av baron Ramel och vars ladufogde han varit i många år. Sedan var det Lindkvists mössfirma, Rasmusson som hade färgeri och garnhandel, det är det nu Nilsenska sterbhuset. Nilsen var butiksföreståndare hos Jöns Nilsson samt blev gift med en dotter till honom. Där bagare Nilsson bor var fröknarna Perssons manufaktur. Herman Österlund hade foto uppe i verandan som han byggde då. Samt inte att förglömma där nu buss-stationen är var Österlunds skradderi i källaren. Han var ju far till Herman Österlund. Förutom Stora Hotellet fanns även det Körnerska där nu spritaffären är. Med sprit rättigheter, biljard samt hästskjutsar för resande. Dessa resande måste då förtiden ligga över på hotellen och i synnerhet på Stora Hotellets stora sal packade resande upp sina varor och sände sedan bud till köpmännen i orten att komma dit och beställa varor. I Löberöd fanns då jag var där 1888 4 åkare: Ek, Rask, Jönsson och Olsson. På det stora hotellet var det Ahl som var hotelldräng, samt på Körners hotell var det Jöns.

Min tjänst vid Skånska Dragonregementet

Som vi hemma inte fick ta real- eller studentexamen, tänkte jag att jag ger mig då in vid detta för det var en bra skola de fick. Så reste jag först till en sergeant och förfrågade mig vart jag skulle hänvända mig. Han sade då att när det gäller tjänst som underofficersvolontär skall de vända sig direkt till översten – annars när det var dragon kunde jag fästa. Jag frågade så far och mor genom min syster Alfrida, och hon åkte med mig till översten von Seth på Lybygården. Jag skulle då anhålla om tjänst med skriftlig ansökan, och den försökte jag skriva så väl jag förmådde. När han då såg mitt namn Ossian Möller, Bokeröd, frågade han om jag var son till arrendatorn av Seljeröd och Bokeröd. Svar ”Ja, överste!”, hans titel hade sergeant Malm inlärt mig. Så såg han igenom en hel del bullor, och så sade han: ”Ja, på Haglösa skvadron är en volontärplats ledig, men det är ju långt dit, men det gör kanske ej något? Möller får ta transport om det blir något ledigt närmare!”. Svar ”Ja, överste!”. Min syster höll utanför på vägen. Jag fick sedan veta att översten var förmyndare för en Axel Toll, äldste

sonen till ryttmästare Toll på Hjularöd. Axel var nämligen på S:t Lars i Lund. Därför kände översten far, för han tog emot arrendet av alla arrendatorerna på Hjularöd samt från klappjakterna på Hjularöd.

Mitt och hästens nr var 93 på Haglösa skvadron, och min rusthållsförman var Anders och Johan Trulsson i Maglarp, båda bröder. Min första order om inryckning i tjänsten kom från en löjtnant Åkerman, som löd att jag skulle resa ner till mitt rusthåll för att hämta min häst den 14 mars. Vi skulle så samlas på Klörups gästgivaregård dagen efter, och där skulle både Haglösa och Malmö skvadroner möta upp. Så den 14 mars avreste jag från Askeröd med första tåget över Eslöv till Lund. Då var jag klädd i uniform som en militärskräddare sytt åt mig. När jag så var på väg till stationen för att resa till Trelleborg, kom det en herre som sade: "Jaså, här har vi den nye volontären på Haglösa!", märket i mössan var gult. "Ja, jag ska också dit jämte 2 sergeanter att vara instruktörer, så jag får kanske volontären i min avdelning", sade han. Ja, vad skulle en ung pojke som jag tro annat än att detta var sanning. Men jag skulle få erfara annat! "Det är rent för fort att resa nu och jag ska hem och klä mig först, sen ska vi ha dom andra i sällskap." Jag som var oerfaren av livets alla lurande faror och glad att lära känna en blivande instruktör, gick med då han föreslog att dricka något varmt på Ahlströms restaurang, för det var rätt kallt och jag hade tänkt förut att dricka en kopp kaffe. Så kom vi upp och han beställde 2 kaffe och 1 halva punsch. När vi då hade suttit en stund och han talat om livet i Ystad och befälet som skulle dit, och att löjtnant Åkerman var på min skvadron samt namn på en hel del folk som jag inte kände, tänkte jag inte på något svek. När vi så hade slut på punsch och kaffe gick han bort till fönstret och försökte att öppna det, och sade: "Här kommer dom andra som ska med till Ystad! Jag får gå ner och säga att vi är här."

Sedan satt jag där en 10 minuter, så kom flickan in och jag frågade då henne om hon kände honom. Svar: "Ja, så gör han med flera". Då tänkte jag: Ossian, nu får du vara mera försiktig en annan gång. Jag reste så själv till Trelleborg, och gick in på "Tre Lejon" för att få skjuts ut till mitt rusthåll i Maglarp. Som ingen skjuts då var ledig där, beslöt jag mig för att gå dit ut. Som jag ej visste vägen, gick jag in i det första huset som låg på landet och frågade genom att först knacka. "Jo, I ska följa vägen forbi Skåre fiskeläge, så e de inte den förste uden den andre". Det var nu rätt mörkt men sedan jag gått en stund rätt långt, så gick en smal väg till höger och då tänkte jag 'det var den första till höger, då blir det den andra nästa som hon sade'. Jag gick då upp på denna mot en rätt stor gård men det var fel, ty det kom en stor hund emot mig, och hade jag inte haft min egen sabel att slå med så... Jag träffade hunden i huvudet med sabeln och han sprang ylande upp mot gården. Så kom ett skott vinande över mig, då märkte jag att denna väg endast gick till gården. Detta var ju sedan jag gått igenom Skåre.

Skåre fiskeläge hade jag gått länge och sett liksom i en hägring, men så försvann det igen, det var dimma hela vägen. Detta låg alldeles "söder om landsvägen" enär Östersjön låg alldeles invid. Ja, det var i detta Skåre som Karl XII gick iland efter den berömda ritten från Turkiet till Stralsund och vistelsen där, den 13 december år 1715. Telegrafan under sjön till Tyskland var det en tavla som visade, det var innan Skåre som ligger i Maglarp sn väster om Trelleborg. Kungen red väl så vidare till Ystad, för där finns ju Karl XII:s hus, det berömda korsvirkeshuset.

Sedan nästa väg ledde upp till rätt gård, med en åskledare på gården. Det var den första och sista gången som jag var där, jag skulle sedan jag presenterat mig ha mat och kaffe, vilket blev serverat på ett bord invid sängen där Johan Trulsson låg, han var nämligen sjuk men ville ändå

dricka en välkommenskål för den nye volontären. Så under tiden bäddades en säng i "sommarsstugan" för mig att ligga i, men jag sovde inte något den natten. Trulsson hade en bror som jag också skulle gästa och äta middag hos, Anders hette han. Johan Trulsson var själv mycket sjuk och dog när vi varit 14 dagar på Ljungbyhed.

Vår order att samlas kl 8 f m på Klörups gästgivargård iakttog vi ju. Men som Malmö skvadron även legat inkvarterad i Fru Alstads gårdar och en av deras hästar kommit ut ur stallet under natten, blev vi fördröjda. Ett par malmödragoner fick då order att rida till den förrymda hästens rusthåll. Det var då en smedja som låg på andra sidan som jag red in på. Det var en lördag den 16 mars, där var rengörning och ett par flickor var ute och riste mattor m m. Jag som inte gått av min häst i tron att de snart var tillbaka, men flickorna förklarade så att det var långt till malmörusthållet. När de så var färdiga kom den yngsta hän och bjöd mig in på kaffe. "Ja tack", sade jag, "det ska smaka bra". Hon visade mig då sitt album med fotografier där jag kände en enda och det var en son till Sjöstedt på Hjelmaröd vid Öveds kloster. Hade legat på den så berömda Wulfska skolan i Trelleborg och var nästkusin till mig. Som det var brukligt att dragonerna --- på kvällen vid en vägkorsning efter ett dragspel, så hade dessa flickor även varit där, för hon sade att hon sett mig där. Ja, så kom de äntligen med malmöhästarna och vi började så rida. Först i skritt en 15 minuter, så i trav, i denna takt gick det så fram till Anderslövs gästgivargård, där vi blev inkvarterade över natten. På morgonen kl 7 började vi så vår ritt fram till Ystad där vi var kl 4 e m, och efter sedvanlig puts av mundering och hästar var vi fria för dagen. Så gick vi ner på restaurangen och åt vår första måltid i Ystad med fanjunkare och sergeanter, och fick god mat till 1 kr i pris med 10 öres tillägg för en halv öl.

Rekrytutbildningen började så med trumpetsignaler för de olika lektionerna och övningarna, t ex gymnastik, ridning, sabelfäktning, exercis, lektioner i framför allt nu till en början hur vi skulle göra honnör för de olika grader som finns vid de olika regementen som finns vid den svenska armén. Men nu börjar vi först med rykt kl 5, som varar i ¼ timme. Så vattning av hästarna, sedan vi då tvättat oss gick vi till Arbetsföreningen för att äta frukost. Så blåstes det sadling kl 7, så red vi en timme i ridhuset. Så var det lektion om det var regn eller snö, annars sabelfäktning på lilla exercisfältet, där vi sedan hade daglig ridövning varje dag om vädret tillät det. Vi fick nu inte begagna stigbyglarna de 50 första dagarna. De skulle läggas i kors över framsadeln. Så en kall dag hade vi som vanligt sabelfäktning, så sade sergeanten "Nu får ni hoppa bock", då en ställde sig framlutad och så skulle vi hoppa över honom, då blev vi varma. Så gick det i samma tempo och schema varje dag. Så en dag när vi satt till bords på restaurangen hörde jag en bekant röst som begärde en sodavatten. Som jag satt med ryggen mot dörren där han kom, vände jag mig och sade: "Ska det inte vara kaffe och punsch idag?". Då kom alla vid bordet att skratta, för jag hade ju omtalat episoden med honom i Lund.

Ja, så blev ridning, gymnastik och exercis allt hårdare för varje dag. Men jag tänkte 'har du gett dig i leken så får du hålla ut', och jag var ju van att få lyda hemma, så för den delen gick det nog, men det var ju tvånget och disciplinen i början som var så ovanligt mot hemma. Men så när vi blivit lite mer hemvanda och bekanta, och som varje skvadronavdelning stod ihop vid rykten i stallet, och när de fick reda på att vi hade lov att sjunga vid morgonrykten (nej, endast vid kvällsrykten!) blev det sång av! Dagssergeanten som gick fram och tillbaka på mittgolvet i detta stora stall med hästar från 10 skvadroner och dragonerna vid de olika avdelningarna, fick höra många sorters visor och melodier. Varje avdelning hade sina hemortsvisor, men detta var bara vid kvällsrykten. När vi så efter

50 dagar fick använda stigbyglarna, så gjorde eller red vi långt ut på landet och vid gods och gårdar där officerarna hade bekanta stannade vi då till. Så t ex red vi ända bort till Näsbyholm där Blixen-Finecke regerade. Där blev det pålning i parken och dragna streck där vi band hästarna, detta för att lära oss hur det går till i fält och utan stallar. Det blev så lagt in brädbana att dansa på, den hade de i ridhuset, sedan blåstes tapto då vi skulle lägga oss. Men oh vilken säng: ridsadeln till huvudgård, en filt under på marken och kappan över oss. Jag sovde inte alls den natten.

Så på morgonen blåstes till sadling och red vi då från Näsbyholm kl 8 f m mot Ystad över Dybäck, som ägdes av Wallis och vars son låg som instruktör i Ystad och var löjtnant. På denna gård var det bierbryggeri och mejeri och vi fick alla en stor smörgås med en tjock ostskiva på samt en sejdel pilsner, det var mycket kraftigt och gott. Så fortsatte vi till Ystad och var där kl 4 e m, så var det sedvanlig puts av hästar och mundering, sedan fritt för denna dag. Så gick det efter samma schema dag ut och in. När vi så hade varit på rekrytskolan i 100 dygn var det tid för regementsmötet på Ljungbyhed. Vi packade då våra grejer för att rida dit och red så över Sjöbo och Östraby till Hörby, där vi låg inkvarterade över natten för att dagen därpå rida vidare över Slagtofta, Stockamöllan och Röstånga, där vi emellan skogarna började att se tälten på heden. Regementsmötet som pågick i 23 dagar var ju rätt så roligt emot i Ystad, men så var det ju för utbildning till krigare, bl a "preussare".

Det var 4 regementen som då låg på heden: Dragonregementet, Skånska husarerna, Kronprinsens husarer samt Norra Skånska infanteriregementet, vars revelj vi vaknade vid då Haglösa skvadron var närmast dem. Kronprisens husarer låg i Bonnarps by och Bonnarps hed. På heden låg vi då i tält, jag och en volontärkorpral, och hade var sin bädd att ligga i, ett bord samt 3 stolar. Det hyrde vi själva av gummor i närheten för 5 kr för mötestiden. Maten hade vi ju på underofficersmässen här, för 1,50 kr per dag med en öl till. All sprit, om det var brännvin, punsch eller konjak, skulle rekvireras från Blekemosas gästgivargård, det var ägaren till denna som hade mathållningen för officerare och underofficerare på heden.

När de 23 dagarna var tillända på heden red vi tillbaka över Skärälid, Hörby och Sjöbo till Ystad. Under denna vår bortovaro från Ystad hade strejk utbrutit på sockerraffinaden. Södra Skåningarna som varit på kasernen och logerat fick nu avtåga till Revingehed igen. Vi fick nu utöva vaktjänst vid raffinaden, hade 10 tält där och avlöste varandra liksom på heden. Det var endast de yngre arbetarna som strejkade, alla de äldre var kvar enligt dem var de belåtna och som de bodde i södra förstaden red vi på båda sidor när de reste i järnvägsvagnar till och från arbetet. Som de strejkande blev allt aggressivare att reda för oss, och när halva skolan var ute och patrullerade var halva i stallet med hästarna påsamlade och stod med huvudet mot gången och var redo att vid order utrycka. Det blev nu allt värre att styra tillrätta och en dag fick vi order att rycka ut och avspärra den öppna platsen mitt för läroverket. Det var mitt för arbetarföreningen som de höll till. Då trängde folkmassorna på och vi fick order att med dragna sablar rida på och skingra dem. Det var kvinnor med barn på armen som utslungade glåpord till oss. En arbetare tog fatt i betset på sergeantens häst samt trängde sig eller försökte begiva sig emellan hästen och läroverkets vägg, men sergeanten slog honom över axeln så han släppte hästens betsel. Så en dag när strejken nådde sin kulmen blev vi tilldelade vars 10 skarpa patroner. Det var nu en ångbåt på väg till Ystad med gjuteriarbetare, vi var då vid hamnen där den skulle lägga till och motade dem där. De måste då ånga iväg igen. Ja, det var på Thorssons tid. Thorsson var då skomakaregesäll eller läderarbetare i Ystad, och han eldade upp dem så gott han kunde.

Sedan upplöstes de och det blev normalt igen för oss. En dag var det en dragon som slagit sin häst med tränsen och en tränspök gick in i länden. Då blev det förhör och ryttmästaren sade: "Vilket väljer nr X, mörk arrest men det kommer i betyget eller prygel med 3 rapp?". Han valde det senare och fick sina 3 rapp i fleras åsyn i korridoren. Så var det 2ne dragoner som var tvillingar och mycket lika, så fick en av dem mörk arrest i 6 dygn men denne sköt sig i arresten. I sammanhang med Ystad vill jag härmed omtala, att min yngste bror Oskar också gav sig in vid dragonerna, men som han var minst i syskonkretsen blev han inte så strängt fostrad som vi äldre. Han började i Ystad den 1 november 1898 men rymde därifrån lilla julafton. Han reste över till USA, gick in vid North Dakota-regementet som frivillig, kom till San Francisco på krigsskolan och blev så skickad till Manila på Filippinerna där han var i 17 månader. Spanien ägde ögruppen då och här följer hans saga. Ett brev till mig från Manila:

"Käre broder Ossian. Jag vill nu omtala för dig hur kriget går för oss. Som du ser är jag vid liv ännu, och det förundrar mig att Gud har bevarat mig, för jag har varit nära döden flera gånger. För det första blev jag sårad i benet, för det andra var där en granat som kreverade 10 m framför mig så att jag blev nästan begravd i jorden, och för det tredje var vi 6 man, 1 major och 1 sergeant som var ute och spanade. Vi kunde ej veta var insurgenterna tagit vägen, och visste inte om förrän vi hade dem på alla sidor om oss. De hade inringat oss och vi måste kasta oss ner i en grop där vi låg och sköt, vi ville sälja våra liv så dyrt som möjligt. Men det var för sent, de kom närmare och närmare. Så fort som vårt kompani hörde att de började skjuta på oss, kom de i språngmarsch och drev insurgenterna tillbaka, och när de kom fram till oss var det inte mera än 2 man och majoren kvar. En som heter Allan, och så jag. Majorens namn var White. Alla de övriga var döda, och majoren blev sårad i armen. Det är vad jag kallar ett Guds underverk att jag kunde begå mig där, men kanske nästa gång blir det min tur. Ja, nu kan du tro att vi är efter dem! De har heta dagar, och vi har fått 7.000 man till sedan jag skrev sist. Du skulle höra ett sådant skjutande! Vi har en del kulsprutor och har dessutom kanoner och salvor. Insurgenterna stupar i tusental, men jag vet inte på siffran hur stor förlusten är. Jag vet inte ännu hur många amerikaner som är stupade. Om 14 dagar tror jag inte att det finns många insurgenter kvar, och så fort vi slagit dem får vi resa hem till The States, de som är vid liv. Jag tänker det kan inte vara längre än till maj månad, men jag tänker nästan att fästa mig igen på 6 månader om jag får leva. Jag tycker om att vara soldat här, och står högt hos mitt befäl. Igår bombarderade kanonbåtarna en liten sjöstad, som insurgenterna håller till i. Du skulle höra sådana smällar när det skjuts en 12-tums kanon av! Det är som en jordbävning. Ja, nu får det vara slut för denna gång med många hälsningar till alla där hemma från din fjärran broder Oskar."

Som en egendomlighet vill jag i detta sammanhang omtala att när de lämnade San Francisco och var på väg mot Manila, så utbröt ju en jordbävning som lade nära halva staden i ruiner. Min bror Oskar som hade ett eget hus i Fargo omkom på väg till California med en billast honung. Blev påkörd, blev sanslös och dog, det var efter kriget. Han var då biodlare samt hade apelsinlundar i California. Han hade tapperhetsmedalj m fl.

Vi reste från Ystad till det civila livet igen och det var en dragon som tog min häst hem till rusthållet i Maglarp. Så packade jag min koffert samt reste hem till Askeröd där min far bodde. När jag så kom in och vi hade pratat en stund om livet i Ystad, sade han: "Jag har fått brev från L Köping av en granne där, som säger att det inte går rätt till där. Kan du resa ner dit ikväll och ordna om så vi kan ställa till auktion i nästa månad?" Jag som varit van att lyda min far sade: "Men då får jag fara hem till Bokeröd först att ta på civila kläder!". "Ja", sade far, "du kan ta lilla Freja och köra

genast, så du hinner med tåget!” Och jag packade nu kofferten med civil doning och kom i tid. Men som där var lång väg att gå från Svenstorp järnvägsstation, kom jag inte ner förrän de lagt sig. Jag knackade på och sade mitt namn och blev insläppt. Som jag varit där en tid förut ridande i uniform då i sammanhang med en jakt, blev de nu förvånade över att jag var civil. Ja, i detta sammanhang får jag här omtala en sorglig händelse.

Det var den 15 september då rådjuren var lovliga, då anordnade en del av officerarna vid Skånska Dragonregementet jakt i Sandskogen, och som St Herrestads och L Köpinge skogar gränsar intill varandra, jagades det även där. När jägarna så hade fällt en råbock, stod de i krets runt denna. Då gick plötsligt ett skott av och träffade en herre från Raffinaden i sidan! Han blev då av 4 dragoner buren till lasarettet i Ystad, och han levde där i 3 dagar och den som var skyldig till olyckan satt hos honom tills han dog. Han fick böta endast 200 kr för sin oförsiktighet med bössan. Så ordnade vi till, gårdsdrängen och jag, att ta upp potatisen vilka var mycket stora enär det var sjötång med som gödning. Bostället nådde ner till Östersjön. Sedan tröskade vi ut grödan. Potatisen gick på järnvägen till Bergmans bränneri vid Esperöds station. Så ställde far om auktion den 24 oktober, mikaelidagen, då blev gårdsdrängen och de andra fria. Sedan reste jag hem till Bokeröd för att vara ledig från militärtjänst till den 10 maj, då det var tid att resa till Bonnarpshed för befälsmötet, som varade endast i 10 dagar. Där låg vi inte i tält utan i bondgårdarna i byn med hästarna placerade i tomma loggolv. Jag själv hade ett rum i boningshuset med 2 officerare i rummet bredvid. Sedan mötet så var slut, så reste jag hem för att vara hemma till regementsmötet den 23 juni. Detta varade i 23 dagar och var både roligt och lärorikt för en ung pojke.

Efter detta mötets slut var det tid att resa upp till Stockholm för att genomgå befälsskolan eller kavalleriskolan på Ladugårdsgården. Vi elever som nu skulle genomgå skolan i Stockholm fick själva välja bland 100 hästar vilken vi helst ville rida på kavalleriskolan. Jag valde nr 36. Vi red så till Hässleholm där vi låg inkvarterade för natten. Så inlastade vi våra hästar på ett långt militärtåg. Själva fick vi resa, om vi ville, i hästvagnen, där en alltid skulle vara vårdare. Dagen efter kl 7 f m reste vi med tåg till Linköping samt stannade där över natten till kl 7 f m följande dag, för att inträffa på skolan vid 5-tiden på kvällen, och efter sedvanlig puts av oss själva och hästarna fick vi så mat. Nu för det första av kronans kaka i en stor sal. Sedan gick vi till våra logement, där vi nu låg en 7-8 st elever samt 1 korpral. Nu var vi inte rekryter längre. Här var det elever från 8 kavalleriregementen och en vackrare samling olika uniformer med olika gula och vita kaskar och plymer får man leta efter bland nutida militärer, detta vid kyrkparaden.

På kavalleriskolan

Nu blev det andra seder här, ingen sång fick förekomma vid kvällsrykten. Nu blev det att härdas på många sätt, så t ex kom vi in i ett runt hus vars tak var en enda dusch som överstrilade 30 nakna ungdomar. Vattnet härtill liksom till hela skolan pumpades upp från Källhagen och var mycket kallt. Ridningen blev nu mera i stil med cirkusridning, gymnastiken var mera krävande. Pionjärtjänst med byggande av järnvägar och broar med sprängning av träd till alla de olika brobyggen som fordras i krig m m, även hovslageri för att kunna lägga skor under våra hästar då vi själva fick hålla upp. Reliev krigstjänst mera komplicerad, sabelfäktingen mer noga. Exercisen med flera nya trix, matematik, geografi, historia, arméns organisation, hälsoläran med förbandsläggning, då med stela bomullsbindor mot nu gasbindor. Skrivning för Bröderna Påhlmann i Stockholm, som även hade

institut i Malmö och Köpenhamn. Befälsundervisning, målskjutning i Kaknässkogen samt bad och simövningar i sjön Värtan. Ja, i Värtan hände det mig att jag efter slutad övning med simbälte skulle hoppa i, och för att jag ej skulle få ett slag över ryggen av gymnastiklöjtnanten som somliga, så hoppade jag och kom med huvudet i en påle. Bryggan hade väl gått längre ut i sjön. Då jag blev vimmelkantig därav kom jag inte upp, utan en simlärare dök nu och tog upp mig, och visste jag ej av något förrän jag låg vid en buske. Jag gick och spottade ut saltvatten en hel vecka efter detta.

Ja, efter som dagarna gick och vi blev mera vanda med våra hästar, så företog vi utridningar i Stockholms omgivning, och så en dag skulle vi rida in på Lidingön över den dåvarande flottbron. Denna bro var mycket lång samt låg och flöt på vattnet då. Då vi kom dit var det en ångbåt som skulle igenom, tills den passerat fick vi vänta en stund. När vi nu alla med hästar och karlar kom ut var vi en 60 st, så sjönk bron ner av tyngden så vi såg inte mer än till lite av broräcket, det såg kusligt ut. Framför oss flöt bron, liksom efter också. Vi kom så in på ön och hade våra stridsövningar där. Detta var ju lite äventyr för oss 19-20-åringar.

Möte eller tilltal av kungen Oscar den II

När vi så hade lärt oss känna till de olika hälsningssätt som de – alla generaler och kungliga personer – skulle ha, fick vi permission att gå ut i staden samt på Djurgården. En dag då jag och min kamrat erhållit permis för att gå till Djurgården på cirkus, passerade vi då Strandvägen då en stor skylt var vid sidan av Strandvägen, där det f ö stod en hel del nöjen om Grönalund, Hasselbacken m m. När vi då skulle fortsätta att gå bortom Djurgårdsbron var det en herre i civil dräkt, lång med grå doffelkappa samt plommonstop. Han hostade högt flera gånger. Då vände jag mig om mot honom, och då sade han: "Kom hit!". Då sade jag: "Det är kungen, men låtsasom vi ej känner honom!". Jag hade ju sett Oscar II både vid Öveds kloster och Tvedöra hed, men min kamrat som var från kristianstadstrakten hade aldrig sett kungen. När vi då kom hän till honom som vanlig civilperson, sade han: "Känner ni inte mig?". "Nej", sade vi. Han svarade: "Jo, jag är kungen! Vet ni vad slags honnör jag ska ha?". "Ers Majestät ska ha halvt och front", sade vi. "Det var rätt", blev svaret. "Hur länge har ni varit här?", undrade han. "Sedan den 3dje juli, Ers Majestät!", svarade vi. "Vad tycker ni om att vara på skolan?", frågade han. "Bra, Ers Majestät", blev svaret. "Vad heter du?", frågade så kungen mig. "Möller, Ers Majestät", sade jag. "Och du?", frågade han min kamrat. "Borlin, Ers Majestät", sade han. Så lade han en hand på vars och ens axlar och sade: "Det är bra". Och så gick vi in på Djurgården för att gå på cirkus.

Denne Borlin hittade en dag min klocka som jag hade tappat i en snödriva ute vid Djurgårdsbrunn. Denna fick jag vid 12 års ålder av far och mor. Borlin fortsatte sin tjänst vid dragonerna och avancerade till musikfanjunkare, och under en fälttjänst i Skåne kom han ridande upp till mig på Stavshult. När vi så kom hem från cirkusen för att till daglöjtnanten anmäla oss vid 12-tiden, hade han fått tillsägelse av ryttmästare Horney som var chef för kavalleriskolan, att vi skulle komma in till honom också. Då ville han veta hur vi hade rett oss och vad kungen sagt. När han då hörde att vi rett oss bra, blev han belåten. Ingen av officerarna hade då talat med honom. Detta möte med kungen var då sport hem till skolan. Men det var en hel del som såg detta, att kungen tilltalat oss, så det var ju inte att undra på.

Bad och simövningar i Värtan

Som jag förut i korthet omnämnde, men vill jag ytterligare tillägga att som vädret nu var varmt ute, blev det nu slut med duschen och skulle vi nu varje dag kl 11-12 marschera till bad och simövningar. Detta gick så till att vi 2 i bredd gick i en rad. Nu med sång, då det var en skånsk husar i täten som sjöng i marschtakt. Detta var i Värtan norr om Kaknässkogen, där vi hade våra skjutbanor och övningar i pionjärtjänst. Där byggde vi järnvägar, broar o dyl. Sedan sprängdes de med sprängdosor med bomullskrut. Ja, så skred dagarna fram med alla de olika övningar som jag förut beskrivit, fram till den 1 december eller Oskarsbalen i gymnastikhuset, där det kläddes med girlander och kulörta lyktor samt granar ordnade i bersåer. Vi elever fick bjuda en dam, hygglig och anständig sade chefen. Så dansade vi, det var ju militärmusik och det hördes så härligt i detta stora hus. Efter en stunds dans blev vi och våra damer bjudna på kaffe, punsch eller vin. Så fortgick dansen till 3-tiden då musiken blåste tapto och allt var slut med Oskarsbalen. Vi var fria med endast 1 timmes lektion dagen efter "den ball". Nu gick dagarna sin vanliga gång, så var vi framme till jul och då fick halva elevantalet julpermission – inte alla, för hästarna skulle ju ha sin vanliga vård.

Jag fick 17 dygns permis för att resa på truppbiljett till Skåne för 16 kr ner och åter. Som detta var ett militärtåg, skulle det köra hän om till Katrineholm för att avlämna en del permittanter, "livdragoner" m fl. Nu blev vagnarna avkopplade och skilda från varmvattensystemet. Och i den vagnen som jag m fl reste i var det så kallt ända ner till Eslöv. Efter att hela tiden inte ha varit sjuk eller förkyld blev min julpermis inte som jag hade tänkt. Många bjudningar hemma ikring fick jag försaka.

Julpermisen var nu slut och så fortsatte vi med vanliga övningar igen. Så en söndag var vi en 6 st som slog oss samman att besöka kungliga slottet. Som Oscar den II var i Norge på detta slott, så kunde vi då få se såväl kungens som drottningens våningar. Norge hörde vid denna tid ju till Sverige. Vi anmälde oss så för vakten och blev insläppta till en slottsvaktmästare, som visade oss ikring i alla de olika salar och förmak som var tillåtna att bese. Han förklarade alla konstverk och gobelänger så gott han kunde och det gick liksom en läxa för honom. Så kom vi till drottningens våning, den första var kungens våning. Så var det ett särskilt skåp där de kungliga regalierna förvarades med kronan, spiran och äpplet. En sak av dessa var en skänk av den ryske tsaren. Det var om jag minns rätt, spiran.

Som det denna vinter var mycket kallt var det nu eldat i ridhuset, och som ridningen nu blev allt mera påfrestande både för hästar och oss, blev vi som kokta, både vi och hästarna som var vita av skum. Efter ridlektionen som varade 1 timme varje dag skulle vi rida i snödrivorna innan vi ledde hästarna in, för att svalkas sade ridläraren. Liksom när vi låg i Ystad, då vi red ut i Östersjön. Som vi alltid varje dag efter ridlektionen i ridhuset red en 10 minuter ute innan vi installade hästarna, hände det ibland att ballongkaptenen som varje torsdag gick upp med sin ballong, att han tömde ut sin barlast när han var över oss. Det var sand, som föll ner på oss och hästarna blev så oroliga. Han gick upp från Djurgården endast om sommaren, och vi red mitt för. Vi hade på skolan liksom i Ystad gasbelysning, men så en kväll när de hade tänt i staden var Karlavägen elektrificerad, och som denna gata mynnar ut till Gärdet, kunde vi se härligheten från skolan. Så gick dagarna fram, nu mera med relief krigsspel och fälttjänstövningar till den stora examensdagen den 10 juni, då skulle inför kung Oscar II avlägga prov på våra lärdomar vid kavalleriskolan. Det gick så till att gymnastiksalen

sminkades fint och med kungens byst med flaggor och granar, många bänkar och ett bord. Han förhörde oss själv hela tiden.

Kungen Oscar II:s förhör

Han hade nu dagens schema i sin hand och som det i ridhuset först började med riduppvisning, där en avdelning red vid vardera sidan av en hög altan i mitten och där officerarna med damer samt nu kungen samt vår chef. Ridinstruktören var alltid där nere. När vi så i sakta skritt red förbi kungen, skulle ryttmästaren säga våra namn. Så red först en Borlin, han var vid musiken, sedan jag. När då ryttmästaren sade våra namn, sade kungen: "Ja, dom har jag träffat i stan!". Sedan var det i gymnastiksalen förhör i de olika ämnen som vi inlärt under vår tid på skolan. Först i matematik, där jag endast fick redogöra för jordens omkrets och innehåll. Som det var många elever, fick vi endast en fråga var i de olika ämnena. Så efter detta tog kungen ut 16 st att gå i skosmedjan. Detta hade vi oss emellan resonerat om, att detta intresserade inte honom, men jomen! Sedan blev det sedvanligt tal och så till ett fyrfaldigt leve för honom, och till sist kungssången. Efter denna dag hade vi nu mycket ledigare och så efter en veckas tid att förbereda oss på vår avresa till Ljungbyhed, som nu hade station på heden.

Inlastningen vid Stockholms Östra

Detta var ett mycket långt militärtåg, som kunde rymma oss alla som skulle söderut. T ex Skånska Dragonregementet, Skånska husarerna, Kronprinsens husarer, Smålands husarer och Livregementets dragoner. Elever ur Livgardet Till Häst samt Jämtlands hästjägare reste inte med vårt tåg. Detta var den 21 juni.

Regementsmötet på Ljungbyhed den 23 juni

Ja, som det nu under vår bortovaro i Stockholm blivit byggt järnvägen KEJ (Klippan-Röstånga-Eslöv) med station förlagd i Ljungbyhed, kunde vi nu urlasta våra hästar här. Även baracker för manskapet var byggda men inte riktigt färdiga, så tälten måste slås upp som vanligt. Det var nu ett annat utseende här med järnvägsstation, baracker och alla andra byggnader som kommit till. Annars gick det sin sedvanliga gång som förut. Men detta tillkom oss volontärer som nu tagit underofficersexamen, att varje dag gå till majoren att efter hans diktamen skriva ut order för nästa dags övningar. Han läste så fort att innan man blev vand så fick man förkorta, t ex Sk Dragreg osv, men sedan gick det bra. Detta vid den s k middagsvilan, sedan skulle vi gå in till ryttmästaren för att läsa upp ordern för honom, han låg för det mesta i sin säng. Detta var varje dag. Så gick dagarna med bataljons- och regementsexercis till häst varje dag. Och så efteråt red vi längre ut på heden där det var hög ljung, steg av hästarna och lade oss trötta i ljungen. Då satt musiken till häst och blåste många vackra och kända, samtliga välkända stycken.

En underofficersvolontär hade vid denna tid 150 kr i fast lön för året. 75 kr i kostpengar, 65 öre i slitningsersättning, 12 öre i "tobaksskällning" eller sedermera ersättning till

strumpor o dyl om dagen. Dessutom 48 kr till uniformersättning om året. Maten kostade på Ljungbyhed 1,50 kr per dag. Endast 1,10 kr i Ystad, men det gick ändå med sparsamhet. Men inte för alla! Vi skulle själva hålla oss med uniform. Denna bestod av vapenrock, kolett, ett par rid- och ett par långbyxor av tyg, jämte ett par triåer att ha i stövlarna. Så de obligatoriska renskinnsbyxorna för den dagliga volt, hinder och ridningen på fältet eller ridhuset. Så en kask av blankläder och mässing med spira eller plym att användas blott för bröllop, begravning m fl tillfällen i det civila, samt vid mera högtidliga tillfällen i tjänsten. Så en liten paradssabel samt en gul bred rem med en liten väska över axeln. Alla knappar var av mässing och såväl kask som stålsaker skulle vara up to date. De som sedan inte blev beordrade till rekrytskolan i Ystad, som ju alltid uttogs av dem från skolan i Stockholm färdiga, att vara instruktörer på rekrytskolan. Sedan var det bara att övervara befälsmötet på Bonnarps hed samt regementsmötet på Ljungbyhed årligen, tills de blev pensionerade.

Som Skånska Dragonregementet samt de flesta beridna regementen blev indragna men dessförinnan värvade, var det många som begärde avsked och så även jag. Jag slutade vid dragonregementet 1893, samma år som kavalleriregementena blev värvade. Det var 1925 som denna indragning skedde. Sedan gick det fortare med befördran vid de värvade regementena. Som jag hade lite mynt över så bjöd jag nu en min käre broder Ernfrid på en tur över Göteborg och vidare i Trollhätte Kanal till Trollhättan, där vi låg om natten. Det var ju ett vackert skådespel för oss att se de stora vattenmassorna. Då rann mig i minnet: "Jag stod vid Niagaras öde strand, förtärd av mina känslors vilda brand" osv.

Jag blir nu lantbrukare

Och som far min nu hade 2 gårdar arrenderade, om det var med tanke på mig sade han inte. Den av mig omtyckta var Dala gård på 200 tld i Västerstad sn. Inbäddad bland bokar, förtjusande skön med lummiga holmar som skydd. 20 tld skog, det övriga åker med lutning mot söder. Men som det ingalunda är rätt att "mannen är allena" så frågade jag nu en flicka, vars föräldrar hade lantbruk, om hon ville bilda hjonelag med mig. Hon svarade ja! Som det vid denna tid var brukligt att även frågade den tillämnades föräldrar, beslöt jag att även köra ner och fråga Kerstins far och mor om lov. Som jag inte ville att det skulle vara bekant, lånade jag häst och vagn av min svåger, som då var arrendator under Öveds kloster. Han hade en elev som frågade vart jag skulle köra, då sade jag att jag skulle köra ner och skjuta. Som jag inte ville neka honom, åkte han med. När vi då kom till vägen mot skjutbanan, sade jag: "Här får du gå av nu!". Han satt och såg på mig eller "Vad menar du?". "Jo, nu ska jag köra vidare", sade jag. Han steg då av och sade: "Ja, du fan".

Och efter vederbörligt förfrågande av hennes föräldrar fick jag även av dem ett jakande svar. Jag sådde nu till min första blivande skörd på Dala. Eftersom far redan hade uppsättning där med kreatur och redskap av då gängse typer, övertog jag det hela. Det var 30 mjölkkor, 4 hästar och nödiga redskap. Vi firade så vårt bröllop och blev vigda av dåvarande kyrkoherden Ström från Vomb och Veberöd församlingar, min far var nämligen från Vomb. Ja, byn som nu är vida bekant för sin vattentäkt till Malmö m m. Det var den 28 juli och så i samma månad inflyttade vi i gamla mejeriet, eftersom far inte hade rätt till kologiet när han arrenderade Dala. Jag blev nu arrendator till fil dr Wilhelm Widegren som rådde om gården, stamfar till Viola som vi läst om i pressen. Som nu klöverhösten stod för dörren, åkte jag ut till Löberöd och köpte en slåttermaskin, så det gick nu fort att fälla klövern. Detta var år 1895.

Ja, vårt bröllop firade vi i min hustrus hem. När jag nu på hösten skulle skörda den första grödan, hade nu ollonborren varit framme igen och totalt ätit rötterna av säden på 30 tld. Som jag eller fler inte hade köpt skördemaskin, hade jag daglönsarbetare att jämte mitt eget folk hugga med lie. Daglönarna kom inte dagen efter, därför att säden gick med roten och det var styvare att hugga. Min fördräng som var gift klagade inte. Ja, det blev för mig inte mycket "i skäppan" det året. Men bättre tag ett annat år tänktes, liksom "bonden Paavos" hustru. Som det bara var vart 4de år som de svärmade hade jag ej mera känning av de odjuren, som liksom de egyptiska gräshopporna förstör grödan. Farbror Per kom varje sommar vid midsommartid med en bukett mysika från Hjularöds skog till oss vid Dala och Stavshult. Han dog vid 84 års ålder, och var hos mor och far samt oss barn i 42 år som en verklig trotjänare.

Sedan när dr Widegren om sommaren kom till Dala med sin dotter som var gift med professorn Cedersköld, avtalade jag med honom att få flytta upp på kologiet. Han hade så själv halva. Dr Widegren var en av huvudfigurerna då järnvägen YEJ byggdes 1864-66. Enligt vad jag har hört utgick alla papper där från hans hand. Han hade 2ne pojkar, Gustav och Gunnar. Den senare skrev på sin tid om småbarn och deras första uttryck om saker och ting. Senare en bok om Dala vid den tiden då de var med sin pappa och mamma där. Som jag ändå trivdes där och min kära hustru med, var vi spekulanter på gården fast det inte kom till drs kännedom förrän det var för sent. Han hade nämligen ett ombud som jag underhandlade med, och vi var överens om priset. När han då ringde till dr Widegren, som då låg jämte sin svärson vid Helsingborg, var det för sent, han hade sålt gården till en från Västerstad som sagt att jag inte var spekulant längre. Jag hörde ifrån dr Widegrens ombudsman i den tron att jag hade köpt Dala, för han hade inte själv telefon. Det som var mest påfrestande för mig och min hustru var att vi skulle bo samman för tiden till vår avflyttning.

Men denne köpare fick aldrig någon glädje av sitt köp. Han rev ner f d mejeriet samt en stor vagnsport och högg ner och sålde en del skog samt plockade ner en hel del. Han sålde Dala efter ett år och då i samma skick som han tagit emot gården efter mig, och blev så stämd till tinget i Sjöbo samma dag som vi flyttade till Stavshult eller den 13 mars 1899. Han fick böta flera tusen kr för detta samt sätta upp alla takrännor och klädhängare m m. De hade 2 barn, en pojke och en 5-årig flicka. Pojken fick de drängen att följa iväg till skolan med en käpp, han reste till Amerika sedan och kom igen som lik. Flickan dog sedan hon blev äldre.

Vi köper nu Stavshult

Som vi hade köpt en gravplats på Västerstads kyrkogård, vi hade nämligen en liten pojke som dog av kikhosta 3 månader gammal året innan serumet blev uppfunnet mot kikhostan. Serumet mot kikhostan kom 1898, Viggo dog 1899, nej ursäkta difteri var det. Så vi ville inte gärna att flytta ifrån socknen, och som Stavshult då var till salu köpte vi denna gård med endast 100 tld och ingen skog. Men som vi nu varit vanda att ha skog omkring oss, var detta lite ödsligt. Men jag körde ner till Öveds klostrets plantskola och köpte granplantor 1.500 st och planterade dem runt hela trädgården och mot öster lite längre bort med 4 rader. Och det var för oss en glädje att kunna hugga vår första julgran där, då de ändå skulle gallras. Och som de växte till fort, fick vi snart ett bra skydd mot vind och snö. Som även trädgården var vanskött, omlade jag den och inplanterade fruktträd och buskar så det blev lite mer stil på det hela. Stavshult som varit kreaturslöst i många år var i ett miserabelt skick och de stora svarta fläckar som var här liksom på Dala var efter kolmilor, där jorden var förbränd. På dessa

fläckar (kolbottnar) var det liksom rost, men de försvann sedan man plöjde jorden djupt och gödslade bra.

Som gården ju var i ett miserabelt skick, blev jag nu tvungen att reparera husen grundligt samt bygga ett nytt tvätthus, och som där inte var någon källare byggde jag ett fristående hus. Så började jag att lägga papptak på stallängan för att få den färdig för inläggning av klövern. Som det var en kringbyggd gård och rätt stora hus, gick det åt mycket spån och papp innan vårarbetet skulle börja, så att jag inte skulle försumma vårarbetet och byggmästaren. Jag hade köpt hem 150 rullar papp samt 75 kappsem som var inlagt på logen jämte spån att täcka taken med innan papplaggningen jämte nödigt timmer. Så kom det för oss så förlustbringande slaget. Det var vid midsommarafton och en fruktansvärd storm var rådande. Det var på eftermiddagen och de kokte kaffe som vi skulle dricka sedan, då blev där soteld i skorstenen och vars gnistor flög bort på loglängans tak som inte ännu var belagt med papp. Min då 5-årige son Erik sprang och lekte på gården och han såg att det började brinna i taket. Jag som var i häststallet jämte en främmande sprang ut med vars en vattenspann men i den hårda stormen brann hela gården ner på $\frac{3}{4}$ timme, samt allt jag hade köpt hem för reparation. 4 grissuggor, alla hönsen och 1 bandhund blev innebrända, 8 gödgrisar kom ut, men svårt rökförgiftade. Som jag inte hade allt detta försäkrat till mera än 16.000 kr – hus, kreatur, maskiner m m – blev det för oss en kännbar förlust. Och som vi hade 6 tjänare fick jag till dem av denna summa betala efter som de begärde. Jag tänkte att när jag nu får färdigt allt, så skulle jag höja brandsumman. Men av skadan blir man vis men inte rik.

Detta var ju midsommar och så började vi att köra hem byggnadsämnen till en ny gård. Och nu byggde jag en alldeles ny boningslänga med källare, och detta började vi med 14 dagar efter branden, och flyttade vi in i november månad i boningshuset, där gick snickaren och fäste golvlister på julafton.

Enligt legender från forna tider låg gamla Stavshult i gränsen mellan Färs och Frosta härader norr om där det är en vinkel i gårdsgården, och när de bakade bröd slog de degen i Färs hd och bakade i Frosta hd. Stavshult var då ett s k hejderidareboställe, vars hejderidare skulle se till skogen och utstämpla virke åt de underlydande. Den tillhörde då Löberöds gård och den låg omgärdad av skog. Enligt en annan legend skall det ha legat en borg på den sandbacke som ligger östernorr om gården. Där gården nu ligger finns en mycket bra tegellera djupt ner med gul och blå färg. När jag grävde till gödselvattenbrunn upptäckte jag det. Ett tegelbruk kan här byggas, ty det finns ju sand i backen och leran är mycket fet.

På denna backe låg 2 stora stenar som var ivägen för skördemaskinerna. Jag sade då till Björk om han ville gräva ner dem, men han vågade inte. Jag beslöt mig då för att själva göra det, utan att säga det för min hustru. Och tog så upp ett stort hål emellan dem och som det var sand ner så djupt jag grävde var det lätt gjort. Men med stor risk för ras gick jag inte in under stenarna. Jag stod här nere emellan 2ne stora jättar, ingen annan var här ute utom mina 2ne drängar som körde och plöjde långt bort. När så hålet var djupt nog, tog jag en järnstång, bröt lite och stenen rasade ner. Den andra låg säkrare.

Till Stavshult hörde innan vi köpte gården 150 tld. Som det formen var avlång, blev det fransålt 50 tld, dels i väster samt i öster mot Vedåkra. Hela arealen var märglad men ej rördikad. I många år blev grödan såld ute på marken och det var bara 1 ko samt 1 häst. Således kreaturslöst redan vid 1880-talet. Hade jorden då varit dränerad tillika, så hade jag inte vågat att köpa Stavshult.

Men jag tänkte ju att det var något kvar på djupet till mig, om jag rördikade jorden. Vi hade Stavshult i 37 år och nu var den i ett annat skick. Jag lade om vägen från gården mot söder samt tog bort onödiga gårdsgårdar samt stenrosen m m. Jag arrenderade nu en liten nybyggd gård på 20 tld vars jord förut tillhört Stavshult. Där bodde nu mina 4 rördikare.

Rördikning på Stavshult

Som jorden inte var rördikad utan där var öppna diken på 7 fall, var detta ju mycket tidsödande att vårköra och beså. Så anställde jag nu 4 kunnigare rörgropare och som jag ju hade arrenderat en liten gård på 20 tld vars jord var fränstyckad gården och nu var bebyggd, blev den ett bra logi för dessa, som hade långt till hemmet och var utan cyklar. Som jag inte överallt kunde använda de öppna diken och de f ö var bemängda med småsten som jag fick ta upp och köra bort, så plöjdes de delvis igen. Jag kan inte förstå varför en jordbrukare gropar upp 150 tld med öppna diken på en gång samt låter det sedan ligga så. Det var oerhört mycket sent att våra till emellan alla dessa öppna diken. Som jag köpte Stavshult den 24 oktober 1898 men bodde kvar på Dala till den 13 mars året efter, körde jag tegelrör direkt ut på den första trädan som jag nu får kalla varje fall för, som nu skulle --- genom rördikning och kultivering. Påarps tegelbruk gränsar intill Stavshult. Ja, på denna första träda lade jag själv ner rören, som var grävda av Björk och fjärdingsman Palm. Och soligt var det när min lilla Kerstin – min fru – kom ut med kaffe. Hon satte sig då ner och väntade medan jag drack samma.

Jag vill här i detta sammanhang citera ”Man kan inte ge sina barn en bättre arfvedel än att lära dem att arbeta”. Det blev tydligt nu sedan alla fallen var rörlagda och kultiverade, alla husen, 2ne sädesstackar och 1 stor höstack eller klöver. Konstgödning köpte jag naturligtvis genast och sådde i förening med den naturliga, som i början var liten och räckte ej mera än till ½ vång. Ja, som jag förut omnämnt blev det sedan de 4 som fick fortsätta rördikningen. Som jag vid Dala nu hade 40 fäkreatur sålde jag på auktion 15 st av dem samt flyttade 25 st med till Stavshult. Här måste jag nu köpa halm var jag kunde få den, då fodret på gården inte räckte till, samt att så fort som möjligt få gården i kraft. Den var ju i många år skött kreaturslöst med 1 häst och 1 ko. Grödan blev såld på marken. Men efter många år fick vi lön för mödan med härliga grödor, sedan alla fallen blivit rördikade utom det längst ut till öster, som jag behöll till bete med en märkegrav i mitten.

Jag byggde nu en cementerad gödselstad med väggar runt om av granit, med gödselvattenbrunn vid sidan. Och nu kunde jag lagra den naturliga gödseln bättre. En gödselbana för gödseltransporten ut. Så pumpades gödselvatten på den sammanpackade gödseln. Min svärmor sade till mig en dag: ”Hur ska du få dessa hus fulla?”. Men innan kon dog hos oss sade min far: ”Nu ser jag att dom inte var för stora.” Vi hade här på Stavshult 3 barn, en son dog 4 månader gammal, Arvid hette han. Så Erik och Helga som båda efter skolgång i Västerstad bägge tog realexamen i Hörby. De studerade vid karbidlampans belysning och dyr var både mat och rum. Erik fortsatte samt tog studenten i Landskrona och efter genomgången kurs vid Tandläkarehögskolan i Stockholm. Han är nu välbeställd tandläkare i Eslöv jämte sin hustru Eva, vars bekantskap han gjorde i samma skola. Eva vars hem var i Stockholm och var enda barn till manufakturhandlaren Albert Larsson och hans hustru Mathilda. De blev vigda i Johanneskyrkan i Stockholm. Hon sköter här egen praktik i gemenskap med min son. Helga som efter avlagd examen kom till Hvilans folkhögskola samt på Hushållsskolan i Lund, kom sedan till lanthusskolan Kumla samt sedan praktiserade i Halland hos en herr Klinker samt sedermera på Vitseröds gård.

Helga hade nu under sin skoltid blivit bekant med och bjudit hem till Stavshult 2ne flickor, därav den ena en ny bekant. De låg hemma en natt på Stavshult och som den ena var avdelningssköterska på Lunds lasarett skulle hon vara i Lund kl 8 f m. Hon åkte bil med den andra flickan eller damen och hette Aina Andersson i Örtofta, som rådde om bilen. Hon är nu sedan flera år statsminister Erlanders maka. Jag skulle försöka starta bilen på morgonen åt henne. Anna Gros hette den andra flickan och är sedan flera år husmoder på Orups sanatorium. Helga kom sedan hem och blev sedan gift med sin nuvarande make Johan Wästerstad på Västerstadsgården, på Askeröd. Vi bodde på Stavshult från 1899 till 1936.

Auktionen på Stavshult den 24 mars 1936 ingick med vackert väder men stark blåst, men som det var dåliga tider blev djur och maskiner inte vidare dyra. Mjölken var ju vid denna tid förlustbringande, 6-8 öre litern för helmjök. Så min hustru och jag själv var glada att komma ifrån jordbruket då. Ja, en god, trogen och förstående hustru är guld värd, och det var för mig huvudsaken att jag ägde henne. Det gick lätt att arbeta och planera. Som Erik och Eva nu köpte gården, och efter förstoring av ladugården för ännu fler djur arrenderade de bort den på 5 år. Sedan till en annan på 1 år. Efter denna tid sålde de den till ---. Den har nu gått i handel flera gånger och är i vinter såld för har jag hört 160.000 kr.

Som vi nu under dessa dåliga tider tröttnade på lantbruk, lämnade jag ju det till försäljning. Så kom det en köpare med sin fru och hennes far som var murare med sin murhammare. Han knackade på murarna, 'knacka du' tänkte jag. Allt var till belåtenhet angående husen men så när köpet skulle skrivas var det ju på andra inteckning som klickade. Muraren, hans svärfar, sade: "Du står i ljus för dig själv. Sådana hus får du aldrig för sådant pris 62.000 kr, 100 tld." Min son Erik sade då: "Far, vi bryr oss inte om att fortsätta längre. Jag köper det då till samma pris", och så blev det skrivet till honom istället. Han arrenderade bort Stavshult sedan på 7 år, sedan sålde han gården efter utvidgning av kostallet.

Och vi sålde så vårt hemman

Och slogo oss till ro

Uti ett hus i Löberöd

Där redde vi nytt bo

Där bodde vi så härligt

Förutan gris och so

Men kött och mjök vi köpte

Vi hade ingen ko

Detta bo var i ett hus som låg i kanten av Löberöd uti Gudmuntorp sn. Vi hade där ett stort kök samt 3 trevliga rum. Bodde här över sommaren men köpte ett eget, det nuvarande i Trädgårdsgatan. Där inflyttade vi efter vederbörlig målning in- och utvändigt den 10 oktober 1936.

Och med inläggning av centralvärme, badrum, rostfri vask m m. Här till detta hus hörde 2ne extra tomter, en på kv Lönne och söderut på kv Bönen, denna rätt stor. På kv Lönne var ett höns hus som rymde ett 50-tal höns. Det var papp till tak, men jag lade korrugerad galvaniserad plåt utanpå detta.

Och här blev det nu för mig mycket att ordna om grävning och upprensning av ägrar, beskärning av fruktträden som där var i 100-tal. Samt vinbär och svarta bär, sparrissäng 70 m m m. Som där var ett höns hus hade vi en 25 st höns. Som förutvarande ägarinna förut hade haft lite försäljning av diverse saker, frukt samt potatis, hallon och bär, som gick bra några år men som inte lönar sig på fabrikenas produkter. Ja, så gick det år efter år tills jag halkade på is i källartrappan och skadade mitt högra ben. Det var år 1947, då min fru låg på Håkanssons vilohem i Eslöv. Jag låg nu hos min son i Eslöv under behandling av dr Bynke. Min fru dog den 12 december samma vinter. Jag reste nu tillbaka till Löberöd den 15 januari och levde där ensam. Men vår trogna Anna Persson i Löberöd kom nu som förr och lagade mat och städade 2ne gånger varje vecka. Hon har varit vår hjälpredda sedan 1938.

Detta sistnämnda år köpte Kooperativa en fastighet ut till Storgatan och grävde källare under. Detta hus gränsade intill vår fastighet, "Lugnet" som det hette förut, och nu fick vi ju nära till butik och där var ju kött osv med. Men så kom det en ny föreståndare, den 3dje i ordningen, och han lade ut 1.200 kg bergsalt innanför vid bryggan. Han vägrade själv upp det samt sade så till mig som såg det: "Jag vet inte varför X har så mycket salt, det förstör ju säckarna när det smälter därinne." Jag tänkte inte då att det skulle rinna in i min brunn som låg innanför grinden. Det låg där flera månader i ur och skur och smälte ner. Så en dag kom det en dam som brukade dricka av vattnet. "Hur kan det vara att vattnet är salt idag?", undrade hon och då jag även smakade på det fann jag att det var så. Där har vi lösningen till att kaffet "skar sig" när vi slog grädden i. Jag lät nu analysera vattnet och skickade in 2 liter, och detta var då enligt analysen dubbelt så salt som sjövattnet.

Jag anställde nu en husföreståndare, fröken Ingemansson från Möllebjörke i Bleking, och hon är fortfarande hos mig nu. Jag grävde nu en ny brunn öster om boningshuset då vattenådrorna kom från öster, och det blev rikligt med gott vatten. Men som jag rensade den gamla brunnen tog jag ej bort rördningen dit, utan jag lät koppla rören i källaren så att jag även kan låta hydroforpumpen ta vatten av den gamla brunnen, vars vatten numera inte är salt längre.

Vårt guldbrällöpp firade vi i kretsen av våra barn och barnbarn samt släktingar i vårt hem här i Löberöd. Och som det var 2 rum till söder med ett stort valv emellan rummen, dukade vi långbord emellan. Det var rätt festligt dukat med gulddukar, av papper förstås! Detta var...

Som jag hade lagt in jordkabel från gatan och in för elektrisk värme genom gången från gatan, så blev det vid tjällossningen blött. Då köpte jag cementplattor och lade av dem en gång hän till trappan. Den förutvarande sk mossavägen blev nu omlagd av storkommunen och kallas nu för Trädgårdsgatan, som i söder fortsätter med S Promenaden. Storkommunen heter nu Löberöd med tillhörande Harlösa, Hammarlunda och Högseröd socknar, med dess fungerande tjänstemän i Löberöd. Det finns nu 4 privata spiceri- och diversehandlare, en kooperativ dito kötthandel, 4 manufakturhandlare, 2 bagerier och konditorier, 3 spannmåls- och kolaffärer, 1 maskinstation och reparationsverkstad samt 2 cykel- och 1 större smedverkstad och värmeinstallationsverkstad. Apotek, distriktsdoktor med dito sköterska, veterinär, 2ne slakterier och charkuteriaffärer, brandstation med allmän badstu, busstation för 2ne busslinjer samt järnvägslinjen YEJ. Löberöd är ju välförsett i dessa fall. Ja, även 3ne snickerier finns. Löberöds andelsmejeri som ligger vid nö hörnet är

ju för de som bor i Löberöd mycket välbesökt. 2ne bryggerier samt 1 bierschapp förutom stora hotellet som har utminuterig av vin och brännvin. 2 kemikalieaffärer, 2 hårfrisörer, 2 hårfrisörskor för damer, 2 bok- och pappershandlare, 1 skrädderiaffär, 1 vagnmakare, 1 toffelmakare, 2ne elektriker med elaffär, postkontor, 2 möbelhandlare. Samt så Alexanderska Järn- och Maskinhandeln, godtemplarlogen, Sion, 2 hattmodister, 3 sömmerskor, bilstation, 2 skomakare och skohandlare, 3 trädgårdsmästerier.

Löberöd försöker att hålla sig väl framme med det som livet tillhör i materiellt och andligt avseende. Det byggs också lite här och var. Men någon industri tycks inte löna sig än så länge. År 1900 köpte far Romna gård av Hypoteksbanken för 65.000 kr, innehållande 450 tld. Förut ägd av kapten von Seth på Sextorp, och denna gård var uppdelad i 2ne skiftesbruk med 150 tld till norr med 6 vångar, och det södra 300 tld i 8 skiften. 1903 dog far, då blev det sterbhus. Så köpte mina bröder Harry och Gottfrid samt jag gården och Alfrida, Ernfrid och Oskar, sedan styckade vi 3 bröder en del ifrån samt sålde det övriga med besättning för 95.000 kr.

Olika falla ödets lotter